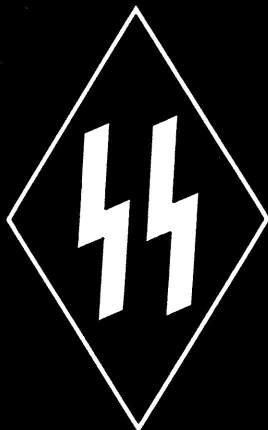
HET RASVRAAGSTUK

OVERDRUK

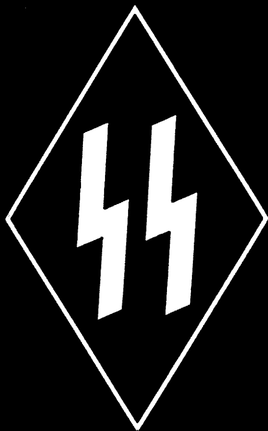
NUMMER 1

Vormingsbladen

HET RASVRAAGSTUK

OVERDRUK NUMMER 1

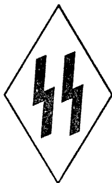

Vormingsbladen

HET RASVRAAGSTUK

DOOR

J. C. NACHENIUS

2e DRUK

UITGEVERIJ „STORM" — AMSTERDAM

VOORWOORD

De volgende bladzijden zijn nagenoeg onveranderd overgedrukt uit de „ ᛋᛋ Vormingsbladen".

Men zou kunnen zeggen dat zij alleen den theoretischen kant van het vraagstuk behandelen. In zekeren zin is dat juist. „Theoretisch" heeft echter voor velen een afschrikwekkenden klank en al vormt hetgeen hier behandeld wordt ook den grondslag en het uitgangspunt voor alles wat met het rassenvraagstuk samenhangt, zoo bevat het toch slechts een minimum aan theorie.

Er is alles op gezet te leeren **zien** en **beleven,** dus om in de eerste plaats het aanschouwen en eerst in de tweede plaats het denken aan het werk te zetten. Dit blijkt reeds uit het inhoudsoverzicht.

Buiten beschouwing bleven: Ras en Kultuur, Ras en Volk, Erfgezondheidsleer. Deze drie zullen ook een afgerond geheel vormen en hopen wij te laten volgen. Daarmee zullen dan de voornaamste vraagstukken die met ras samenhangen kort behandeld zijn.

Bennekom 1941.

J. C. NACHENIUS.

WIJ HEBBEN EEN TAAK — EEN IDEAAL

Ons ideaal is niet de „menschheid", maar ons ideaal is ons eigen ras.

Wij streven niet naar een „menschheidskultuur", maar wij willen voortbouwen aan onze eigen Germaansche kultuur.

Onze taak is het benaderen van dit ideaal in ons ras en het bewust worden van onzen aard in onze kultuur.

Wanneer wij zeggen: ons ideaal is ons ras, dan moeten wij dat ideaal vóór ons zien, lichamelijk-geestelijk, vastomlijnd, bewust. Daarom hoort bij dit ideaal het lichtend voorbeeld, de ideale vorm.

Kunnen wij ons rasideaal benaderen door opvoeding? Neen! Wel kan opvoeding ons van deze dingen bewust maken; wel kan opvoeding het beste uit ons halen, wat er uit te halen is. Maar de weg om het rasideaal ook inderdaad te verwerkelijken naar lichaam en geest, is een andere. Die weg is ons gewezen door de wetten van ons bloed, het is de weg die voert tot veredeling onzer sibben. De weg die door het zuiver en gezond houden van ons bloed tot de hoogste ontwikkeling van ons ras kan voeren, moeten wij kennen en dan vastberaden betreden. Maar ook moeten wij de gevaren die ons ras door verbastering en uitsterven dreigen, onder de oogen durven zien en doelbewust keeren.

Want ras is niet iets van het verleden alleen, zoomin als kultuur. Wat baat het, of onze voorouders van goed en edel ras waren en hooge kultuur schiepen, wanneer wij slechts zijn verbruikers zonder scheppingskracht, die aan een verbasterd geslacht het leven doorgeven! Günther zegt:

„Ras is ons niet gegeven, maar opgegeven".
Het is een ideaal,
Onze taak!

I. Ras is stijl

HET BEGRIP STIJL.

1. Wij stellen in afbeelding 1 en 2 twee paarden tegenover elkaar: een zware „Bels" en een slanke „Arabier". Van beide kunnen wij zeggen, dat het prachtige dieren zijn, namelijk elk in zijn soort, of liever: in zijn ras.

Immers, wanneer wij ze zoo tegenover elkaar plaatsen, valt ons dadelijk een groot verschil tusschen deze beide dieren op; en wij drukken dat meteen uit met de woorden „zwaar" en „slank". Wij zeiden daarbij verder niets over onderdeelen, niets over verschillende eigenschappen; maar al die verschillen, die wij afzonderlijk zouden kùnnen nagaan en opsommen, vatten wij kort samen in die twee woorden: „zwaar" en „slank".

Dat kòn; want ras is harmonie, evenwicht, eenheid, stijl. Maar het zou niet kunnen, niet in harmonie zijn, het zou stijlloos zijn geweest, wanneer de Bels den hals en den kop van den Arabier had gehad, of andersom. Wel heeft die Bels geen grooten kop, maar in bouw en uitdrukking past deze toch volkomen in het geheel van dit dierenlichaam; er zit waarlijk stijl in.

Het merkwaardige hiervan is, dat wij dit met één oogopslag zien. Een kenner ziet natuurlijk meer; die ziet ook kleine afwijkingen, kleine storingen in het geheel, in den stijl van dit ras, die ons ontgaan. Maar het feit, dat wij het geheel zoo met één blik kunnen omvatten — geholpen door de tegenstelling der beide rassen — doet ons inzien, dat er een zeker iets moet zijn, dat zoo'n heel paardelichaam als het ware **beheerscht, doortrekt.**

Dit „zeker iets" is nu juist dat, waar het hier om gaat. Want U begrijpt nu vermoedelijk wel reeds, dat dit het „wezen" is van datgene, wat wij met het woord „ras" aanduiden. Wij drukten dit zooeven uit door te zeggen, dat het alle vormen en onderdeelen „beheerscht". Later zullen wij zien, dat zulks niet alleen voor het lichamelijke geldt, maar ook voor het geestelijke. En wij zullen het vooral dan gaan begrijpen, wanneer wij de wordingsgeschiedenis, den groei van een mensch nagaan.

Dit alles lijkt vanzelfsprekend — maar is het niet. U denkt misschien zelfs, dat wij hier kunstmatig een vraagstuk maken van iets, dat het natuurlijkste van de wereld is. Inderdaad

„natuurlijk" is het; want het is een wet, die alle leven beheerscht. Wie echter inzicht in de rassenkunde wil krijgen, moet zich van deze „natuurlijke" dingen helder bewust worden. En daarvoor is het niet voldoende aan de hand van deze beide afbeeldingen er enkel even op te wijzen, maar wij moeten het van alle kanten gaan bezien, om zoodoende tot het besef te komen, waarom juist hier de kern van het rassenvraagstuk ligt; ook voor den mensch en voor onze kultuur, — naar U later duidelijk zal worden.

Het inzicht, dat wij hier den weg willen banen, is niet zonder inspanning te verkrijgen; niet met vluchtig lezen, maar ook niet met een rooden kop van het „zware" denken! Wij zoeken zeker geen begripsmatige kennis, maar **inzicht.** Onze taal drukt in dit woord juist dat uit, wat wij noodig hebben: in-zicht, dat wil zeggen: zicht in het innerlijke der dingen, in het **wezen;** dus in het onzichtbare, dat zich echter openbaart in het zichtbare. Wij moeten dus eerst leeren zien, van alle kanten bezien; en dan komt het inzicht vanzelf, omdat de dingen dan uiteindelijk „doorzichtig" worden en wij het wezen er van gaan „zien".

Daarom stappen wij thans eerst over naar de bouwkunst, om te leeren zien, wat nu eigenlijk „stijl" is.

2. Stijl is een begrip uit de kunst, en vooral uit de bouwkunst. Wij willen het daarom hier in zijn oorspronkelijk verband eens nader bezien. De Germanen bouwden in hout, het materiaal van het landschap, waar zij in thuishoorden. Het Zuiden bouwde van oudsher in steen. Toen de Germanen (in den volksverhuizingstijd) in het Zuiden doordrongen en daar Germaansche rijken ontstonden, gingen zij ook in het materiaal van het Zuiden bouwen, zoo bijv. Kerken en Koningshallen. Deze bouwwerken zijn ernstig, zwaar en machtig. Over de wederzijdsche beïnvloeding van Zuid en Noord spreken wij hier niet [1]). Er ontstaat evenwel een bouwstijl, die in het algemeen „Romaansch" wordt genoemd [2]), en een rijke ontwikkeling in de door Germanen beheerschte landen doormaakt.

Er is hier dus een bepaalde stijl ontstaan; gegroeid zouden

---

[1]) Het is juister in dit verband van Oost dan van Zuid te spreken. In technisch opzicht zijn de Romeinen voor onze bouwkunst in steen van beteekenis geweest, maar „Rome telt in het geheel niet mee, zoodra het gaat om de scheppende daad in de beeldende kunst" (Strzygowski). De bakermat van onze middeleeuwsche baksteen-architectuur ligt in Klein-

wij haast willen zeggen; dus niet bedacht, maar voortgekomen uit het leven, uit den geest van dien tijd. En deze bouwstijl ontplooit zich, is niet star en onveranderlijk, maar leeft als het ware. — Merkt U wel, hoe wij onwillekeurig steeds woorden gebruiken, die hier alleen maar overdrachtelijke beteekenis kunnen hebben en aan het leven ontleend zijn: groeien, ontplooien, leven!

Een andere tijd kwam. Tot dien had de Kerk van Rome heel het geestelijk leven beheerscht; en zóó ook bouwde de Kerk haar kerken. Nu begon echter de burgerij van een stad háár kerk te bouwen, háár raadhuis en hallen. Een nieuwe tijd, een nieuwe geest bloeide op; de Germaansche talen verdrongen het Latijn meer en meer, de gilden kwamen tot macht, en de kunst ging nieuwe wegen, bovenal de bouwkunst. Dit gebeurde omstreeks 1200; en het nieuwe noemen wij „Gothiek".

Zeker was het nieuw. Maar de Gothiek kwam niet uit de lucht vallen; zij bouwde voort op wat Germaansche geest in de Romaansche bouwkunst had geschapen. En toch was het een van die oogenblikken in den loop der tijden, dat het geestelijk leven voor een Wende stond, waarin een geheel nieuwe tijd aanbrak.

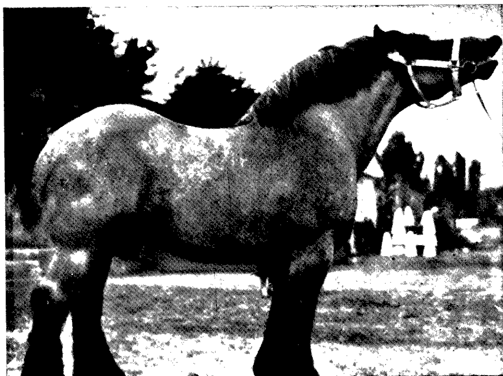
Zwaar en machtig was het oude geweest. De nieuwe stijl zou vol bewegelijkheid worden, rijzig omhoog-strevend, de muren doorbrekend met kleurige ramen, de gewelven opheffend en vormend, als hadden zij geen gewicht.

Massaal rustte de oude bouwwijze op de aarde. Hoogop rees de nieuwe tusschen de huizenzee: het werd een ontkenning van al wat zwaarte is, tot een opgaan ten hemel. Christelijkheid, omgezet door de Germaansche ziel. Want niet het christendom zelf bracht deze bouwwerken voort, maar de Germaansche geest drukte zich hierin uit: 12 eeuwen na het ontstaan van het christendom ontstond dit nieuwe in Ger-

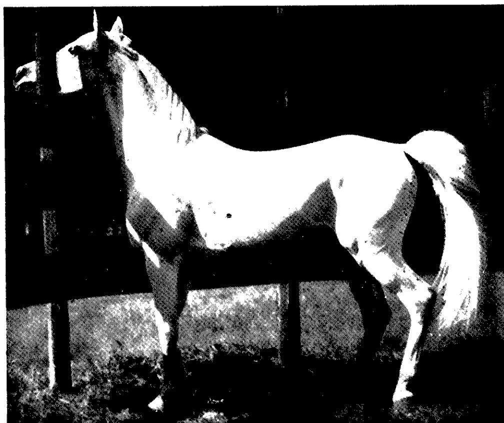

Azië en het verdere Oosten, in het oud-Arische gebied van Iran. (Zie hiervoor Vermeulen: Geschiedenis der Nederlandsche bouwkunst.)

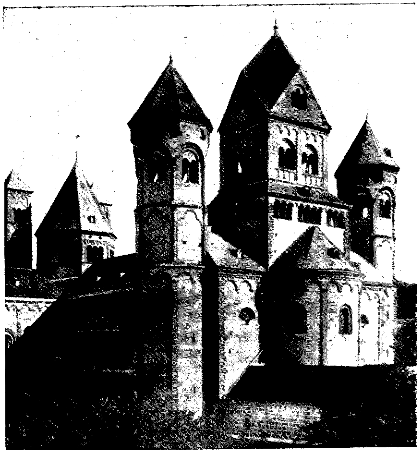
[2]) De Karolingische kunst wordt wel eens een Renaissance genoemd. Dit is echter misleidend; het is niet anders dan een laatste uitleven der Antieken (Vermeulen, blz. 109). En dan ontstaat die z.g. „Romaansche" stijl, waarin van den beginne, de Germaansche geest zich doorzet. „In de plaats van het vroeg-christelijke Latijnsche schema, sober, enkelvoudig, horizontaal gericht, komt het Germaansche, veelledig, samengesteld, en vertikaal gericht" (zie afb. 3). — „Want dit staat wel boven alle bedenking vast, dat, zooals de Antieke bouwkunst beheerscht wordt door de horizontale richting, reeds de oudste bekende Noordelijke architectuur dringt naar de verticale belijning" (Vermeulen, blz. 121, 122).

AFB. 1 **Koudbloed hengst (Bels)**
uit „Atlantis"

AFB. 2 **Arabische hengst**
uit „Atlantis"

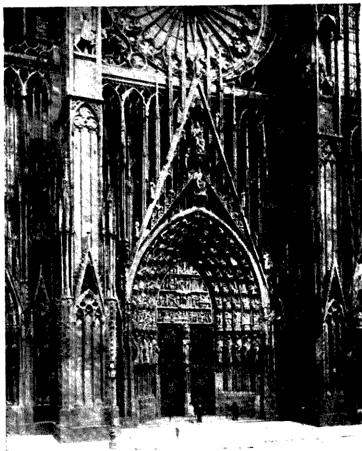

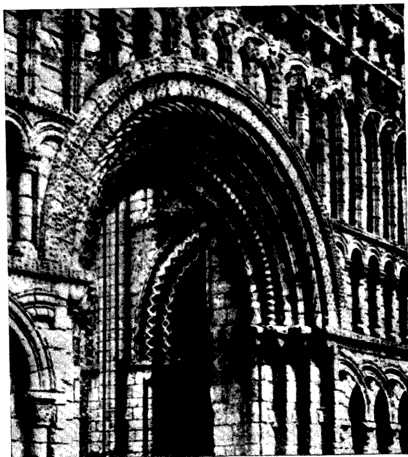
AFB. 3. Maria Laach, Abdijkerk, 1093. Uit: Müseler, Geist und Antlitz der romanischen Zeit.

AFB. 4. Ulm, Kathedraal. Begonnen 1377. Uit: Müseler, Deutsche Kunst.

AFB. 5. Straatsburger Dom portaal 1277—1318. Uit: Dehio, Das Strassburger Münster.

AFB. 6. Kloosterkerk Castle Acre portaal 1090—1147. Uit: Weigall, The grand tour of Norman England.

AFB. 7. Ecclesia v/d Straatsburger Dom — omstr. 1250. — Uit Müseler: Geist und Antlitz der romanischen Zeit.

Twee prachtige vrouwenkoppen in den stijl van het Noordras. Het is of de Romaansche nog dicht bij den heldentijd staat, een koningskind uit het Germaansche heldenlied. De Rijnsche is veel luchtiger, zoowel door houding als uitdrukking; speelscher zelfs. Hier ontbreekt de zware ernst die het Romaansche kenmerkt.

AFB. 8. Madonna — Middelrijnsch — omstr. 1400 (kroon van metaal later.) — Uit Müseler: Geist und Antlitz der Gotik.

maansche landen, en nergens anders. Het kòn immers ook nergens anders ontstaan.

Bij afb. 3 en 4.

Maria Laach toont U de Romaansche stijl in al haar soberheid en zwaarte. Maar hoe sober het ook is, het is toch vol leven door de torens met hun wisselende vormen (Germaansche vinding), prachtig in evenwicht, grootsch en stoer. Breed uit staat het op de aarde.

Ziet nu daartegenover **Ulm.** Deze Gothische kerk is ook breed en lijkt in het eerst op deze afbeelding zelfs zwaar. Doch bedekt nu eens die afdekking van den toren, dan voelt U meteen: die toren is niet afgebouwd, die had omhoog moeten gaan. En wanneer U dien bovenkant nu afgedekt houdt en in gedachten aanvult, dan ziet U ineens, hoe dit heele gebouw omhoogstreeft; hoe het niet alleen „levendig" is, zooals die Romaansche bouw, maar ook als het ware vol bewegelijkheid en rankende teerheid.

Deze tegenstelling komt niet door de soberheid aan den eenen kant en die veelheid van versiering aan den anderen kant. Hierna zult U een rijk versierd portaal zien, dat tòch evenzeer een tegenstelling vormt met een Gothisch portaal: de **geest** is een andere.

Zooals wij in den aanvang een zwaar paard tegenover een slank en licht paard, — een z.g. koudbloed tegenover een volbloed —, plaatsten, doen wij dit nu met deze twee bouwstijlen. Ook nu vragen wij niet naar de „samenstellende bestanddeelen", de kenmerken; maar wij laten de stijl weer als eenheid op ons inwerken. Natuurlijk kan die stijl ontleed worden in haar bestanddeelen; en wij spreken dan bijv. van: kruisribgewelf spitshoog, luchtbogen. Maar deze komen alle drie ook reeds in de Romaansche bouwkunst voor. Daaruit blijkt wel, hoezeer het geheel — de geest, die er uit spreekt — bovenal den stijl bepaalt; en hoezeer de verschillende samenstellende bestanddeelen pas in de tweede plaats komen.

Hoe zou het ook ànders kunnen zijn? De nieuwe geest toch schiep den nieuwen stijl. De onbekende bouwmeester van de kathedraal van Chartres b.v. (voltooid in 1222; het eerste groote volledig Gothische bouwwerk), heeft niet een bijzondere reeks van „samenstellende bestanddeelen" bedacht, maar vanuit een nieuwe geestesgesteldheid zonder meer vanzelf een kunstwerk van geheel nieuwen stijl geschapen.

Bij afb. 5 en 6.

Beide portalen zijn rijk aan versiering, overdekt als het ware met ornament. De Gothiek gebruikt ook dit om de zwaarte van het materiaal voor ons gevoel op te heffen. Overal speelt het licht doorheen, tusschen en achter het „kantwerk" in steen, dat telkens de horizontale lijnen onderbreekt.

Het ornament van het Romaansche portaal vertoont de verwantschap met de siervormen van den Germaanschen houtbouw (zooals die ook bij ons in het oude handwerk ten platten lande nog voortleven). Prachtig is de onderlinge doorstrengeling der bogenrijen en de werking van licht en

schaduw. Maar deze werking is anders dan bij de Gothiek. Wel doorbreekt de groote boog de horizontale lijn, maar hoe anders! Het wordt er niet lichter door, neen hij staat er des te zwaarder en machtiger in; geweldig, als de tijd waarin dit bouwwerk ontstond, n.l. kort na de verovering van Engeland door de Noormannen van Normandië.

Wat leert ons dit?

Dat bouwstijl meer is dan de som van bepaalde regels en kenmerken; dat stijl eenheid is, d.w.z. een geestesuiting, die alles doordringt en doorvormt. Alles! het groote geheel, zoogoed als elk onderdeel, elk stuk sierwerk.

En wat zegt ons dit over ras?

Zooals wij, over bouwstijlen sprekend, overdrachtelijk woorden gebruikten, die aan de wereld van het levende ontleend waren, zoo doen wij, nu wij over ras gaan spreken, het omgekeerde: wij gebruiken het woord stijl, dat aan de kunst is ontleend. Met dit begrip stijl kunnen wij n.l. doordringen tot het wezen van ras. Wij zullen het dan ook blijven gebruiken, ook wanneer wij over geestelijke dingen en kultuur gaan spreken.

Zooals dus een bouwstijl meer is dan de som van de „samenstellende bestanddeelen", zoo is een ras meer dan de som der „erfelijke eigenschappen". En zooals een bouwstijl harmonie, eenheid is, zoo is ook ras harmonie, eenheid.

3. Wij hebben tot nu toe van den stijl van een bouwwerk gesproken, maar wij kunnen het begrip stijl in dit verband nog verder uitbuiten. Er is n.l. een nauw verband tusschen een bouwwerk en zijn omgeving. Met een schilderij is dat anders; dat sluiten we door een lijst van zijn omgeving af en wij zijn tevreden wanneer die niet stoort. Maar een bouwwerk wordt voor een en dezelfde plek, in een bepaalde omgeving gebouwd; b.v. in een stad, of op een berg, of aan een rivier, en het moet in harmonie met die omgeving zijn. Is het dat niet, dan vinden wij dat stijlloos.

Wanneer U afb. 9 beziet, dan treft U de wonderschoone harmonie van het geheel. Die stad met zijn huizenzee en de daaruit omhoogrijzende kerk. Scherp en slank staat de spits tegen den verren gezichtseinder en sierlijk omranken de boomen van de omringende heuvels met hun gebladerte dit beeld. Zonder twijfel heeft de bouwmeester deze harmonie ook gevoeld — misschien onbewust — maar geheel uit „toeval" ontstaat zoo iets nu eenmaal niet.

En nu vergelijken wij daarmee een andere Gothische kerk en wel in New York, afb. 10. Gothisch? Ja, volgens alle regelen der kunst gebouwd; zeker is er goed gelet op alle „samenstellende elementen", er zitten geen „fouten" in, en toch is het niets. Waarom? Onbegrepen en hulpeloos staat hier dit bouwsel te midden van uitingen van een geest, waar het niets mee gemeen heeft, te midden van gebouwen, die het in zijn omhoogstreven belachelijk maken. Hij, die dit bouwde had geen stijlgevoel, hoe netjes hij Gothiek ook kon namaken. Namaken is iets anders dan scheppen uit den levenden overvloed van gemoed en geest! Onwillekeurig gebruikten wij hier weer het woord stijl, maar het mag ons niet ontgaan, dat wij het nu toch in een andere, een ruimere beteekenis gebruikten. In engeren zin — als: stijl der Gothiek — wil het iets anders zeggen dan hier, waar wij de harmonie tusschen bouwwerk en omgeving er mee aanduiden. Maar ook nu weer duiden wij er harmonie en eenheid mee aan.

Leert ons dit nog iets over ras?

Later zullen wij dat duidelijker zien, wanneer wij leeren begrijpen hoe ras ontstaat, maar wij willen toch reeds hier verband leggen, want het gaat ons niet om kunstgeschiedenis, maar om het rasvraagstuk.

Een Balineesch tempeltje is in harmonie met zijn omgeving en met de menschen die het bouwden; het is alles uit een geest, in een stijl. Zoo past een Noorsche Stafkerk aan een fjord, maar niet in Rotterdam. En een Gothische kathedraal in een Germaansche stad, maar niet in New York of Cairo.

Evenzoo past een Germaansche boer in onze lage landen of op een Zwitsersche alp, maar niet in de woestijn, trekkende achter een kudde, levende in tenten. De woestijn en de mensch van de woestijn — de Bedoeïn — zij zijn van één stijl, zij hooren bijeen, zij zijn niet te scheiden. Zoo hoort de Germaan ook in zijn landschap. Hoe nauw dit verband tusschen bloed en bodem is, zullen wij later nog beter begrijpen, maar kunnen het reeds nu aanvoelen. De heetbloedige, bewegelijke zuiderling aan de oevers van de Middellandsche Zee, past niet in ons Noorden. De koele, gesloten Noorderling past niet in het kleurige Zuiden.

Wij gebruikten dus eerst het begrip stijl voor bouwstijlen, toen voor de harmonie tusschen bouwwerk en omgeving. Dat was nog alles „Kunst", niet „Natuur".

De Natuur schept geen Kunst, dat kan de mensch alleen.

Kunst is ook niet het namaken en nabootsen van Natuur, maar Kunst is allereerst een zeer eigenaardige en bijzondere wijze van uiting geven aan wat een menschenhart beroert. Een weerspiegeling van de natuur weliswaar, maar een weerspiegeling in een spiegel, die het eerst alles omzet en verwerkt, zoodat er toch eigenlijk iets geheel nieuws wordt teruggekaatst. Ongewild heeft alle ware kunst stijl.

Wanneer wij nu dit stijlbegrip, dat wij in de Kunst leerden kennen, op de Natuur overbrengen, gebruiken wij het woord stijl overdrachtelijk — zooals wij in het begin reeds zeiden en nu vermoedelijk beter begrijpen.

Tot slot willen wij het in harmonie zijn met de omgeving nog met een ander voorbeeld verduidelijken. Stel U voor een bierbrouwerswagen in Amsterdam op die hobbelende, ronde kinderhoofdjes. Kleine zware wielen, dikke ronde tonnen, een dikke koetsier en de stijle ronding van de grachtbrug. Ook daarin is harmonie en eenheid en deze eenheid wordt voltooid door de prachtige Belzen, die in de zware met koper beslagen tuigen gespannen staan en dat heele gevaarte met kittige gespierdheid tegen die brug optrekken. Geen geschreeuw, geen drukte. Slechts even krachtvertoon en de man op de bok trekt een onverschillig gezicht; maar inwendig heeft hij schik in zijn peerden.

Voor dat soort werk zijn die paarden gefokt en zoo kan dit heele geval stijl hebben. Stel U hier een span Arabieren voor! Stijlloos, belachelijk.

Zooals dit trekpaard is gefokt en aangepast aan zijn werk (zijn omgeving), zoo is elk menschenras aangepast aan het landschap (de omgeving) waarin het ontstond en waarin het thuishoort; waar het één van stijl mee is. Dat is de diepere zin van „bloed en bodem", waar wij later op terugkomen.

OPMERKING.

De vraag zou kunnen rijzen: waarom wordt er niet een nauwkeurig omschreven bepaling (definitie) van „ras" gegeven? Het antwoord kan kort en bondig zijn: omdat dat niet kan. Waarom dat eigenlijk niet kan, kunnen wij thans niet uiteenzetten, daar wij ons dan op het gebied der „Erkenntniskritik" zouden moeten begeven. Wij hebben getracht dit op eenvoudige wijze te doen in „Wat is ras?"

DE EENHEID VAN LICHAAM EN GEEST.

1. Wij hebben over stijl sprekend altijd weer op de eenheid gewezen, die iets anders is dan een som, maar het ging over uiterlijke dingen. Ook niet heelemaal alleen over uiterlijkheden, want wij zeiden dat een bouwstijl voortkwam uit „geest".

En wanneer wij ons die twee paarden weer in herinnering roepen, dan is het maar een kleine stap van hun uiterlijk karakter naar hun geaardheid, hun innerlijk karakter. Of „ziet" U dat verschil in karakter bij die twee paarden soms niet?

Maar het is nog veel sterker. Ik ontmoet iemand voor het eerst, ik spreek hem oppervlakkig en ik vel meteen een oordeel, of ik het wil of niet, bewust of onbewust. Hij staat mij aan, of hij staat mij niet aan; ik voel mij aangetrokken, of onverschillig, of afgestooten. Waarom? Soms omdat hij een lange of korte neus heeft, donker of blond is? En wat weet ik dan eigenlijk van zijn karakter, leven, daden? Nog heelemaal niets. En toch lees ik het innerlijk van het uiterlijk af. Hoe meer aangeboren en geoefende menschenkennis ik heb, hoe raker ik oordeel.

Er is dus een direct verband tusschen het uiterlijk — vorm, kleur, bewegingen — **en het innerlijk** — karakter, gemoed, geest.

De wijze waarop iemand U aanziet, waarop hij lacht, zich beweegt, zijn gang en de klank van zijn stem, het zijn allemaal dingen, waaruit wij zijn innerlijk afleiden, of andersom: waarin zijn innerlijk tot uiting komt. En toch zijn al deze dingen van zuiver stoffelijken aard, **het zijn allemaal spierbewegingen,** meer niet.

En toch ook weer wél meer, want in die spierbewegingen uit zich iets dat niet stoffelijk is, dat onzichtbaar, ontastbaar is; dat op zichzelf en buiten de stof voor ons onvatbaar zou zijn (ja, zelfs ondenkbaar!), maar dat er toch **is,** dat zich uit in het levende lichaam, maar ook daar alléén en nergens anders en dat wij in ons eigen ik **beleven.**

Dat wonderlijke iets, dat wij dus beleven en dat wij alléén daar bemerken waar het deel van een levend lichaam uitmaakt, dat noemen wij met namen als: ziel, gemoed, geest, karakter [1]).

---

[1]) Wij gebruiken deze begrippen door elkaar, al weten wij wel dat zij elkaar niet dekken.

Denk het U nog eens levendig in — want dit is van het grootste belang! — alles wat wij (als niet-stoffelijk) met dit woord „geestelijk" aanduiden, bestaat voor ons alleen maar als deel van een levend wezen, in een levend lichaam als het onze; in de verte om zoo te zeggen ook in een dierenlichaam (zooals die paarden). Het is dus een deel van dat onverbrekelijke geheel. Ook is het alleen maar waarneembaar door middel van lichamelijke zintuigen, denkbaar door middel van lichamelijke hersenen. Is er nauwer, onverbrekelijker verband denkbaar?

Ook hier is dus eenheid en deze eenheid is meer dan een som, de som van geestelijk en lichamelijk. Want het geestelijke doortrekt al het lichamelijke. Gelijkelijk ontwikkelden ook beide zich, toen dit wonderlijk organisme — mensch — zichzelf(!) opbouwde uit één enkele cel.

Wij wezen er op, dat wij iemands karakter van zijn uiterlijk konden aflezen.

Wij kunnen nog meer: wij kunnen ook zijn gemoedstoestand daarvan aflezen. Ook dat is niets nieuws voor U, maar wij moeten er toch even bij stilstaan, om goed tot ons te laten doordringen hoe onverbrekelijk de band tusschen lichaam en geest is.

Ik kan aan U zien of ik U verveel, of boos maak, of nieuwsgierig. Wel kunt U dat alles verbergen; U kunt tot op zekere hoogte doen alsof U niet boos enz. bent. Maar psychologen hebben er op gewezen, dat wij bijv. onmogelijk uitbundig kúnnen lachen of levendige rhythmische bewegingen maken, wanneer wij diep bedroefd zijn. Er is dus **een onverbrekelijk verband tusschen gemoedsbewegingen en uitdrukkingsbewegingen.** Weten wij dat ook niet al zonder de psychologen? Ieder van ons heeft wel eens meegemaakt, dat hij zijn lachen of zijn tranen niet kòn onderdrukken.

Wanneer wij nu beseffen, hoe nauw ons gemoed en de spieren waarmee wij daaraan uitdrukking geven, samenhangen, dan begrijpen wij ook het volgende:

Bij een bepaald gemoed, hoort een bepaald lichaam, een bepaald gemoed kan zich niet in een willekeurig lichaam uiten, want die twee vormen een waarlijk organische eenheid.

Wanneer de materialisten zeggen: het lichaam is een machine, waar zich ingewikkelde stofwisselingsprocessen in afspelen en het is een instrument voor de voortplanting, dan is dat zonder meer juist. Maar het lichaam is meer dan dat: **Het lichaam is de verschijningsvorm van den geest.**

2. Thans is het oogenblik gekomen, om terug te denken aan alles wat wij over stijl hebben gezegd: hoe stijl in de bouwkunst het al doordringt en doorvormt; het groote geheel en ieder onderdeel, ieder siersel; hoe stijl bij een levend wezen de heele verschijning beheerscht. En wanneer wij dan nu daarbij de organische eenheid van ons heele wezen beseffen, de eenheid van lichaam en geest, dan wordt het ons volkomen duidelijk, dat bij een harmonisch gevormd mensch **lichaam en geest uit één stijl gevormd en gebouwd** moèten zijn.

Met dit alles beweren wij natuurlijk heelemaal niet, dat lichaam en geest hetzelfde zouden zijn. Het zijn als het ware twee „werelden" en toch kunnen wij ze niet volkomen uit elkaar denken of voorstellen. Goethe zegt: „Mensch sein heisst zwei Welten angehören" (Tot het mensch-zijn behoort het, aan twee werelden deel te hebben).

Splitsen wij die éène, ondeelbare stijl nu toch in een lichamelijke en een geestelijke kant, dan zouden wij het aldus kunnen zeggen:

De stijl beheerscht alle lichamelijke vormen;
Wij drukken ons in dien stijl uit,
Hij beheerscht evenzeer het geestelijke.
Wij beleven alles in dien stijl

tenminste, wanneer wij harmonisch gevormd zijn, „uit één stuk", zooals wij plegen te zeggen.

DEZE STIJLEENHEID IS HET KENMERK VAN RAS.

3. Wij bespraken hoe het gemoed zich in en door middel van het lichaam, dus door spierbewegingen, uit. Want of wij nu lachen of huilen, of zweten van angst; of wij een kleur krijgen of van schrik verbleken; of wij vertederd of streng kijken, het wordt alles door spierbewegingen bewerkstelligd.

Eén enkele oogopslag kan oneindig veel zeggen. Maar het zijn de gelaatsspieren rondom en de spieren van het oog zelf die deze uitdrukking teweeg brengen, geholpen vaak nog door de houding van hoofd en lichaam. En dit alles nemen wij met onze lichamelijke oogen waar en vertolken die spierbewegingen in een andere taal als het ware, de taal van het gemoed.

Eén oogopslag kan ons iets „zeggen" met een fijnheid van uitdrukking, waartoe woorden niet in staat zijn. Bijv. angst, verachting, liefde, haat; maar ook een mengsel van gevoelens

als haat en angst. Hoe haast onbegrijpelijk ingewikkeld is dit „gebarenspel".

Wanneer wij een mensch goed kennen, lezen wij deze „schrift" gemakkelijker op zijn gelaat, dan wanneer hij ons vreemd is. Maar wanneer hij van vreemd ras is, wordt het moeilijk. Wat schuilt er achter den grijns van het Pinda-mannetje? Wij weten het niet. Er zit heel wat in de wijze waarop menschen lachen. Wanneer wij er op gaan letten, zien wij hoe verschillend zij dat doen. Er zijn er die lachen zooals wij, maar er zijn er ook, die daarbij heel andere spierbewegingen schijnen te maken. Waarom ook niet? Zij hebben vermoedelijk een ander gemoed dan wij, een gemoed dat in een andere stijl de dingen aanvoelt en zij hebben daarbij ook een ander lichaam, waarin dat gemoed zich stijlzuiver kan uiten.

Wanneer ik daarom bijv. van het Noordras ben, begrijp ik het lachen van den Noordras-mensch zonder meer, in al zijn fijne verscheidenheden. Maar het lachen van het Pinda-mannetje begrijp ik niet, of maar heel oppervlakkig; het blijft voor mij een „grijns".

Om onze voorstelling te verlevendigen beschouwen wij twee afbeeldingen, waar wij voorloopig het volgende bij kunnen opmerken.

Afb. 11 geeft een lachenden kop van het Noordras. Kenmerkend voor het Noordras is het moeilijk zich geven, het gesloten zijn; daardoor is het in alles minder uitbundig dan sommige andere rassen, ook in het lachen. Het stelt zijn innerlijk niet graag ten toon, het houdt zijn gevoelens verborgen — dat behoort tot zijn stijl. Maar het kan zich ten slotte toch openstellen, het kan zich wel geven; het geeft zich dan echter om zoo te zeggen niet slordig en staat steeds klaar om zich weer te sluiten. Dit alles spreekt voor wie lezen kan, uit deze afbeelding.

Afb. 12 geeft een lachenden kop van het Oostras. Het komt veel in ons midden voor, zelden zuiver. Het Oostras (Alpine ras) mist déze geslotenheid; het heeft een andere geslotenheid, die eigenlijk nooit overgaat naar het zich openstellen, zooals het Noordras dat kan, maar steeds blijft in een knusse, gezellige sfeer. Daarom lacht het niet vrijuit, naar buiten, maar het lacht als het ware naar binnen („in sich hinein", zooals L. F. Clausz het heeft uitgedrukt). Waarom? Omdat het Oostras in een anderen stijl voelt en lacht en beweegt. Deze Oostrasmond kan niet hetzelfde uitdrukken als die mond van het Noordras — en behoeft het ook niet! Want het gemoed dat er

AFB. 9

Freiburg im
Breisgau
Dom van plm. 1300

AFB. 10

New-York
St. Patrick Cathedral
1858—1879

AFB. 11
Zie blz. 16

AFB. 12
Naar L. F. Clausz: Die nordische Seele

AFB. 13
Zie blz. 17

AFB. 14
Naar L. F. Clausz: Rasse und Seele

uit spreekt is een ander, is anders van stijl.

Maar stelt U nu een kruising voor tusschen deze twee rassen (zij komen veel voor). Dan kàn het gebeuren — al is het ook uitzondering — dat de geest meer Noordrasbestanddeelen in zich bergt, en het lichaam meer naar de vormen van het Oostras is gebouwd. U begrijpt dan na het voorafgaande, dat hier een stijl-disharmonie voorkomt, dat de geest zich niet even onbelemmerd en direct kan uiten als bij zuiver ras, dat het om zoo te zeggen stroef moet loopen. Er zijn van die gezichten, die niet lachen kunnen, zonder grimassen te trekken.

Waar lichaam en geest uit één stijl zijn, daar uit zich het gemoed onbelemmerd in het lichaam, zonder stoornis, volmaakt.

4. Waar menschen van één stijl zijn, begrijpen zij elkaar ook dat is duidelijk. Wij willen ook dit inzicht verlevendigen met twee afbeeldingen, twee redenaars. Nu stellen wij het Noordras tegenover het Westras (Middellandschezee ras).

Afb. 13 is een Noordras redenaar; beter past bij hem nog het woord spreker. Wij zeiden alreeds een en ander van den stijl van dit ras, van het moeilijk zich geven; het draagt het hart niet op de tong. Wat doet nu de Noordras redenaar? Hij prijst niet aan, hij dringt zich niet op, hij behoudt „afstand" tusschen zich en zijn toehoorders, letterlijk en overdrachtelijk. Wat hij te zeggen heeft, legt hij als het ware voor hen neer, ter vrije beoordeeling om te nemen of te verwerpen.

Hij moet het ook zoo doen voor Noordras toehoorders, want anders sluiten zij zich onwillekeurig af: zij zijn zeer gevoelig voor een teveel aan opdringerigheid.

En nu afb. 14. Deze redenaar dringt zich wel op, hij staat op den rand van het podium, houdt geen „afstand"; hij maakt er een tooneelvoorstelling van, spreekt met heel zijn lichaam. En wanneer hij voor een publiek van zijn ras spreekt moet hij het zoo doen. Een spreker van het Noordras zou hen vervelen, zouden zij koud en zonder enthousiasme noemen, ook al gloeide in zijn binnenste een heilig enthousiasme, dat zijn rasgenooten zonder meer zouden aanvoelen en begrijpen, zouden meevoelen.

Al deze dingen zijn van het grootste belang in het leven van een volksgemeenschap. Het gaat nog veel dieper dan wij hier konden doen beseffen, want zoo goed als de stijl van het ras het bewegen en de uitdrukking, alsook het gemoedsleven be-

heerscht, zoo beheerscht het ook den geest en wat die voortbrengt, tot zelfs de wetenschap en de logica toe ... Maar voorloopig zijn wij tevreden met het inzicht: „ras is stijl" en dat deze stijl het innerlijke en het uiterlijke gelijkelijk doordringt, zoodat wij konden zeggen: stijleenheid is het kenmerk van ras.

Wij hebben hiermee een bepaalde kant van het rasvraagstuk onder de oogen gezien. In het volgende willen wij tot het inzicht komen, dat ras **erfelijke** stijleenheid is.

OPMERKING.

Is dit nu **„materialisme"?** Neen. De materialisten beweren, dat er geen „geest" is, en dat doen wij toch allerminst.

Maar het is ook geen **„spiritualisme".** De spiritualisten meenen eigenlijk dat alles „geest" is en dat de stof maar „schijn" is. In verband daarmee gelooven zij ook, dat wij „geest" zoo maar zonder en buiten lichaam kunnen waarnemen en er ons mee in verbinding stellen.

Het is van belang hierop te achten, want deze twee „-ismen" zijn klippen, waar wij tusschendoor moeten varen, willen wij tot recht inzicht komen.

Het materialisme verklaart alles uit het stoffelijke, ziet dus in alles wat geest, gemoed, ziel is, niets anders dan uitingen van de stof, van het lichamelijke; het zijn in de oogen der materialisten slechts in schijn „geestelijke" dingen, die volkomen begrijpelijk zullen worden, wanneer wij de stof in al haar uitingen hebben leeren doorgronden. Wij beseffen daarentegen, dat deze geestelijke dingen niet uit de stof, uit het lichamelijke z.g. te verklaren zijn. Eer en trouw zijn nooit langs dien weg verklaarbaar te maken. Wij vermoeden zelfs, dat alle Leven op de een of andere wijze met „geest" samenhangt; dit is tenminste een voorstellingswijze, die wij overal bij het Noordras aantreffen.

Maar omgekeerd verklaren wij nu ook het stoffelijke niet uit het geestelijke, want wij beseffen zeer wel hoe geest aan stof gebonden is; n.l. aan „levende stof", aan het Leven, dat een organische eenheid is, waarin beide elkaar doordringen. Onze denkwijze zouden wij in tegenstelling met die der materialisten en spiritualisten, de **organische** kunnen noemen.

BELEVEN OF PROBLEEM?

Wanneer ik met een boot voor het eerst in Walvischbaai (Z.W.-Afrika) aan land kom en ik heb het geluk een troepje van die kleine donkere menschjes — een dwergvolkje, dat die kuststreken bewoont — te zien, dan kan ik mij nauwelijks voorstellen, nog op dezelfde planeet te zijn, als toen ik van Europa afvoer. Ik hoor hun geluiden en vreemde klanken, die voor ons onnabootsbaar zijn en het maakt een diepen indruk. Ander ras. Hoe ver staat het van ons af! Staan wij er niet even vreemd tegenover als tegenover een diersoort, die wij nog nooit eerder zagen? Wij hebben niet het minste contact.

Hoe sterk worden wij er ons dan van **bewust**, dat wij anders zijn, van ander ras zijn.

Maar ook wanneer wij niet zoover kunnen reizen, kan ons ditzelfde tot bewustzijn komen. Wanneer wij plotseling temidden van Joden verzeild raken, ook dan komt ons anders-zijn ons tot bewustzijn, ook al spreken zij onze taal — zij het op hunne wijze — ook al zijn zij gekleed als wij en al doen zij „Europeesch".

Zóó en niet anders is ras
de eeuwen door beleefd.

Dit beleven is geen probleem en is het nooit geweest. Wat beleefd wordt **is** werkelijkheid van de meest werkelijke soort, wij twijfelen er niet aan en voelen geen behoefte het ook nog te gaan bewijzen. Alle gezonde menschen beleven hun anders-zijn, zoodra zij met een vreemd ras in aanraking komen!

Alle gezonde menschen, zeiden wij terecht. Maar wij zien om ons heen vele menschen die niet meer gezond zijn en daarenboven bastaarden tusschen rassen. Voor deze menschen wordt het een **probleem.**

De beschaving en het stadsleven vervreemdden de menschen van de natuur (in zichzelf, zoowel als om hen heen!) en daar is bijgekomen, dat vreemde leeren en leuzen hen hebben ingeprent, dat alle menschen gelijk zijn, dat er een vooruitgang der „menschheid" is en dat zelfs voor God alle menschen gelijk zouden zijn.

Voor ons echter is ras in dézen zin geen probleem, want wij beleven ras wèl.

Dat wil nu echter niet zeggen, dat wij niet zouden zien, dat er toch een rassen**vraagstuk** is, m.a.w. dat ons verstand zich

niet met deze dingen zou bezighouden. Het is onze aard dit juist wèl te doen. En wanneer wij dan systematisch daarbij te werk gaan, wanneer wij proefondervindelijk gaan vaststellen, dan ontstaat daaruit wat wij **wetenschap** noemen, de wetenschappen die zich met rassenvraagstukken bezighouden. De wetenschap van het Leven (de biologie) hoort hier ook bij; zij tracht door te dringen in de geheimenissen van het leven en is daar ook alreeds een eind mee gekomen, vooral in de laatste halve eeuw.

Zij doet ons begrijpen hoe ras overerft, hoe het in stand gehouden wordt, welke wetmatigheid er op dit gebied heerscht en wij kunnen die inzichten in practisch werken omzetten en voor de erfgezondheid veel doen.

Het Leven is echter ondoorgrondelijk en de wetenschap van het Leven zal nooit „klaar" zijn, zij zal steeds weer voor nieuwe vraagstukken komen te staan.

Dan komen de tegenstanders van het rasstandpunt en zeggen: hoe onzeker is dat alles nog, hoe problematisch! Zij vinden ons met ons „beleven" zelfs hoogst onwetenschappelijk. Zij twijfelen aan ras, omdat hen het beleven ontbreekt en willen dat wij gaan **bewijzen,** wat alleen maar beleefd kan worden.

Zij weten niet hoe onwetenschappelijk juist zij zelf zijn, want de wetenschap kan slechts **begrijpelijk maken** wat wij beleven, meer niet, maar dat is niet gering.

Wij hielden ons tot nu toe meer met het beleven bezig. Stijl moet geschouwd en beleefd worden, stijl laat zich niet in beschrijvende woorden vangen of ontleden.

Thans betreden wij het gebied van de wetenschap. Daar kan beschreven worden, zakelijk en helder; daar kunnen wij onderdeelen zelfs proefondervindelijk bewijzen en ieder mensch met normale hersenen kan ons volgen, wanneer hij zich een beetje inspant. Stijl kan ik niet „bewijzen" en niet iedereen heeft evenveel aanleg om stijl te beleven en te schouwen.

Voor het begrijpen van het Rasvraagstuk is echter beide noodig: stijlbegrip en wetenschappelijk inzicht.

Wij gaan daarom nu over tot het behandelen van de erfelijkheidsleer en wat daarmee samenhangt.

II. Ras is erfelijk

DE WET DER ERFELIJKHEID.

Ras is stijl, stijl is harmonie en eenheid, dat was de grondtoon van al wat wij in I bespraken en bekeken; dat was ons inzicht.

Het was echter onvolledig, want — zooals wij reeds zeiden — ras is ook erfelijk en dat wil zeggen, dat enkelingen die van zuiver ras zijn, alles wat daartoe behoort, van hun ouders hebben geërfd en aan hun kinderen weer vererven. Zij zijn wat wij noemen zuiver-ervend en -verervend.

Dicht bij elkaar staande rassen (variëteiten of rassen van verwante soorten) kunnen onderling kruisen. Dan krijgen wij z.g. bastaarden, die gemengd-ervend en -verervend zijn.

Dat alles is reeds eeuwen en eeuwen bekend en alle fokkers hebben er mee gerekend. Maar hoe dat alles in zijn werk gaat, of daar een zekere wetmatigheid aan ten grondslag ligt en dus dat alles aan vaste wetten is gebonden, dat was niet goed bekend.

De eerste die dit ontdekte was de duitsche monnik Mendel. De toenmalige wetenschap — in plaats van te beseffen dat hier een van de grootste ontdekkingen op het gebied van het Leven was gedaan — zag er niets in. Zóó zelfs, dat de ontdekking geheel vergeten werd. Ongeveer een halve eeuw later, omstreeks 1900, werd deze wetmatigheid opnieuw ontdekt, zelfs door meerdere geleerden, nagenoeg tegelijkertijd en onafhankelijk van elkaar. — De tijd was rijp.

Dit was dus de ontdekking van **de wet der erfelijkheid,** die geldt voor planten en dieren en ook voor den mensch.

Dat men deze wet eerst betrekkelijk laat ontdekte, kwam doordat men steeds aan zeer ingewikkelde verschijnselen deze dingen waarnam. Het was het geniale inzicht van Mendel, om proeven te gaan nemen met planten, die slechts in één enkele erfelijke eigenschap verschilden, waardoor hij inzicht kreeg in dit beginsel, in deze wet.

Wij willen dit nu ook doen. Bij den mensch is alles zeer veel ingewikkelder. Ook kunnen wij met menschen geen proeven nemen, zooals met planten en dieren. Toch levert het leven zelf zooveel materiaal, dat wij weten, dat de mensch geheel op dezelfde wijze aan deze wetmatigheid bij de voortplanting onderworpen is.

I. Wat is nu die wet van Mendel?

1. Wij nemen twee plantensoorten (juister is: variëteiten) die in alle opzichten geheel gelijk zijn, behalve in de kleur der bloemen: de eene is rood- en de andere wit-bloeiend. (Vergelijk de schematische voorstelling, afb. I.)

2. Nu kruisen wij die twee variëteiten, d.w.z. wij brengen stuifmeel (dus mannelijke geslachtscellen) van de roodbloeiende op den stempel van de witbloeiende. Deze mannelijke geslachtscellen gaan door een buis naar het vruchtbeginsel, komen daar bij de eitjes (de vrouwelijke geslachtscellen) en bevruchten die daar, door er mee te versmelten (rood x wit of wit x rood geeft dezelfde uitkomst).

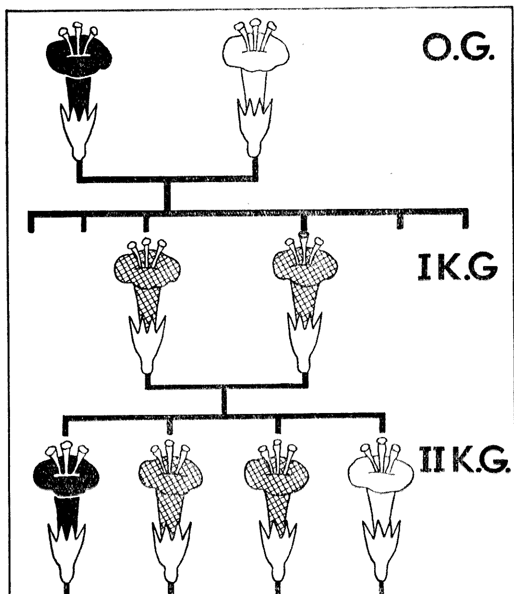
3. De bevruchte eitjes gaan rijpen en wanneer ze rijp zijn, noemen wij het zaden. Deze zaden zaaien wij in groote aantallen uit, het worden planten, ze gaan bloeien en de bloemen worden rose! Nog al glad zult U zeggen: rood en wit dooreen wordt rose.

4. Nu bevruchten wij deze rosebloeienden onderling, laten ze tot zaad rijpen en zaaien weer groote hoeveelheden uit. Ook die groeien op en komen tot bloei, maar — o wonder! — het zijn niet allemaal rosebloeienden, maar er zijn ook rood- en witbloeienden bij.

5. Nu gaan wij de verschillende soorten in dit zaaisel tellen en wij komen tot de ontdekking, dat juist de helft rose bloeit en $\frac{1}{4}$ rood, $\frac{1}{4}$ wit. Het komt wel niet heelemaal zuiver uit, want er zijn bijv. enkele plantjes verongelukt, een klein beetje toeval maakt de verhoudingen een weinig onzuiver. Voorwaarde is echter, dat wij dit alles in het groot doen; als wij b.v. maar vier zaadjes uitzaaien, zal het wel nooit uitkomen.

Daar is dus **wetmatigheid.** Dat ontdekte Mendel. Hij ontdekte nog andere dingen, gevallen die andere uitkomsten leverden, ingewikkelder waren, maar ook daar bleek wetmatigheid te heerschen.

Hoe ging dat in zijn werk? Mendel had een vermoeden en zijn vermoeden ging in de goede richting, maar hij kon dit nog niet waar maken, want daarvoor ontbraken in dien tijd o.a. de instrumenten (microscopen) die voldoende konden vergrooten.

AFB. I. Schematische voorstelling der kruising van twee variëteiten die alleen in de kleur van de bloem verschillen.

Oudergeneratie witten en rooden, waarvan er slechts twee worden weergegeven.

Eerste kindergeneratie alleen rosen, waarvan er ook slechts twee geteekend zijn.

Tweede kindergeneratie witten, rosen, rooden in de vaste verhouding van $^1/_4$, $^2/_4$, $^1/_4$, waarvan er vier (in deze verhouding) zijn weergegeven.

II. De groote ontdekking boven Mendel uit was nu deze: Men vond de **dragers** van deze eigenschappen (in ons voorbeeld dus van de bloemkleur) en wel in de geslachtscellen, in de z.g. kernen daarvan. Maar nu drukken wij ons niet zuiver uit. Zoo'n geslachtscel was niet rood of wit of rose, want die had nog geen bloemen. Er moest eerst een heele plant uit groeien en als die dan ging bloeien, zou blijken of zij rood-, wit- of rose-bloeiend was. Die geslachtscellen hadden dus niet de dragers van eigenschappen, maar de dragers van den **aanleg** om te gegevener tijd (in ons voorbeeld dus met het bloeien) een bepaalde eigenschap in verschijning te doen treden. Het zijn heel kleine lichaampjes die in groepen bijeen in de cel aanwezig zijn en die de wetenschap „genen" noemt. Wij zullen ze **aanlegdragers** noemen en begrijpen nu dezen naam.

Deze aanlegdragers zijn zoo klein, dat wij ze zelfs met onze instrumenten niet kunnen zien. Wel zichtbaar zijn echter die groepen waarin zij aaneengeregen zich bevinden en die de wetenschap „chromosomen" noemt, dus **ketens van aanlegdragers.** Het zou te ver voeren uiteen te zetten, hoe wij toch weten dat die aanlegdragers zelf er zijn en dikwijls ook weten welke plaats zij in een bepaalde keten innemen. Het aantal van deze ketens is bij elk ras een vast getal. In ons voorbeeld was er dus één aanlegdrager in één bepaalde keten bij de twee uitgangsvariëteiten verschillend. Alle anderen waren gelijk.

III. Hoe komt nu die wetmatigheid, die Mendel ontdekte, tot stand?

Daartoe moeten wij iets dieper ingaan op hetgeen er bij de bevruchting gebeurt.

De ketens der aanlegdragers komen in alle levende cellen van het heele levende wezen voor en wel **in paren,** zoodat dus ook alle aanlegdragers dubbel voorkomen.

De cellen worden nooit erg groot. Wat wij „groeien" noemen, is dus niet een groot worden van de afzonderlijke cellen, maar iets heel anders: de cellen snoeren zich in 't midden in en vallen uiteindelijk in twee nieuwe cellen uiteen. Groeien is dus geen celvergrooting, maar celvermeerdering.

Nu is het duidelijk, dat de ketens van aanlegdragers deze deeling moeten meemaken, en dit geschiedt dan zoo, dat elk der ketens van aanlegdragers in elk paar zich overlangs in tweeën deelt, zoodat de beide dochtercellen weer alle aanlegdragers volledig en in paren bezitten. Dit gaat immer zoo,

zonder uitzondering.

Of neen, er is één uitzondering. Wanneer de mannelijke en vrouwelijke geslachtscellen zoogenaamd rijp worden voor de bevruchting, dan — opeens! — deelen zij zich niet langer op de gewone wijze. Zij snoeren zich wel in, om in twee cellen uiteen te vallen, maar de ketens van aanlegdragers gedragen zich nu anders. Zij splijten niet meer overlangs, maar elk tweetal ketens, dus de paren zelf, gaan als paren uiteen. Tijdens de insnoering krijgen de dochtercellen van elk paar één ,partner" mee. De zoo ontstane rijpe geslachtscellen, hebben dus ook van elke aanlegdrager slechts één enkele vertegenwoordiger.

Wanneer U dit nu goed in U hebt opgenomen en even doordenkt, kunt U zelf uitvinden, waarom bij Uw tweede zaaisel drie verschillende kleuren voor den dag kwamen.

U begon (1) te kruisen met geslachtscellen, waarin bij de één de aanlegdrager voor de kleur aan de toekomstige plant de aanleg voor roode bloemen meegaf — en bij de andere wit. Om nu niet al te omslachtig te worden, zeggen wij kort: „aanlegdragers wit", „aanlegdragers rood", maar onthouden goed, dat die aanlegdragers zelf niet rood of wit zijn.

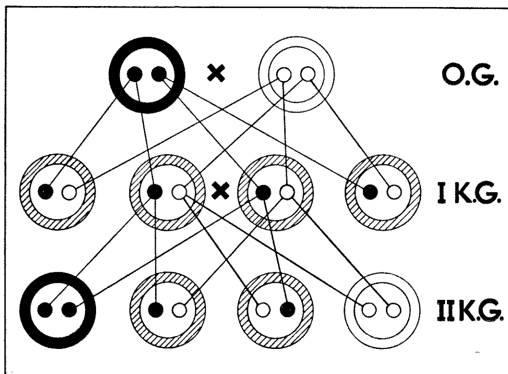
Bij deze kruising (2) kwam dus een mannelijke cel met een aanlegdrager rood, bij een (vrouwelijke) eicel met een aanlegdrager wit of andersom. Zij versmolten en werden tot één **bevruchte eicel,** die zooals U weet, nu weer de ketens in **paren** heeft. Maar deze paren zijn niet volkomen gelijk. De aanlegdrager voor de kleur der bloemen, die zich in één bepaalde keten bevindt, was bij vader en moeder verschillend, zoodat hier een ongelijk paar is ontstaan. Wij zeggen dan, dat deze plant op dit punt **gemengd-ervend** was (zie afb. II).

U zaaide een groot deel van deze z.g. bastaards uit en kreeg de rosebloeienden (3). Deze hadden nu in alle cellen dit ongelijke paar, ook in de geslachtscellen. Toen die nu rijpten en dus de paren uiteengingen, ontstonden er geslachtscellen met aanlegdrager rood en andere met wit. Er kónden geen anderen ontstaan.

Toen ging U deze bevruchten (4) en wat gebeurde er? In sommige gevallen paarden geslachtscellen met aanlegdrager rood met cellen met aanlegdrager wit of andersom. In andere gevallen paarden rooden met rooden of witten met witten. Deze laatsten moesten rood- en witbloeiende planten worden. En de eersten werden weer gemengd-ervend, dus rosebloeiend. Wanneer het aantal maar groot genoeg is, is de kans

dat rood + rood en wit + wit gevormd wordt even groot. Evenveel malen komt dan rood + wit of wit + rood voor. Daar dit echter precies hetzelfde is, krijgen wij dus de verhouding 25 % rood, 50 % rose, 25 % wit (5).

De rooden en de witten zijn **zuiver-ervend** en de rose ver-erven weer net zoo, als reeds behandeld is. U zoudt nu zelf kunnen uitrekenen, hoe b.v. de verhouding zou worden, wanneer U rose en rood kruist.

AFB. II. Schematische voorstelling van den erfgang van één enkelen aanleg-tot-een-bepaalde-eigenschap, bij het kruisen van twee variëteiten, die in dezen aanleg verschillen. De paren van aanlegdragers worden hier door zwarte en witte stippen aangeduid; de kleur van de bloem door een witte, een zwarte of een grijze kring daar omheen. Het verschijnsel dat Afb. I weergeeft, wordt hier dus verduidelijkt (in de eerste Kindergeneratie zijn hier 4 weergegeven).

Wanneer wij dit nu in ons opgenomen hebben, begrijpen wij dat het juist is te zeggen, **dat ieder van ons precies de helft van zijn aanleg van zijn moeder en de andere helft van zijn vader heeft geërfd.** Want van alle aanlegparen, die zijn erfelijken aanleg bepalen, kwam de éene „partner" van zijn vader en de andere van zijn moeder. Toch zijn broers en zusters niet

allen gelijk. Natuurlijk niet, want de menschen zijn voor een groot aantal eigenschappen gemengd-ervend, en dus zijn er allerlei combinaties mogelijk

IV. Op de wet van Mendel zijn alle verschijnselen der erfelijkheid terug te brengen, hoe ingewikkeld het dikwijls ook wordt.

Want wij namen aan in ons voorbeeld, dat slechts in één aanlegdrager verschil bestond; dikwijls zijn het er vele en er zijn nog heel andere dingen, die op het eerste gezicht zeer verwarrend werken. Zijn b.v. vier aanlegdragers verschillend, dan zijn er bij de eerste uitzaaiing $4^2 = 16$ verschillende mogelijkheden en bij de tweede reeds $16^2 = 256$ mogelijke combinaties, die ook allen in vaste verhoudingen tegenwoordig zijn.

Bij den mensch zijn deze aantallen echter meestal veel grooter. En wanneer wij dan bedenken, dat bij een kruising van twee enkelingen, die in 10 erfelijke kenmerken verschillen, het aantal mogelijke combinaties over de 1.000.000 wordt, dan begrijpen wij, dat er verschil bestaat tusschen broers en zusters, ook al zijn de ouders betrekkelijk zuiver van ras.

Wij willen slechts op nog drie bijzonderheden wijzen, waar wij nog al eens op stooten bij vragen over erfelijkheid bij den mensch.

Het komt voor, dat de eene eigenschap in den verschijningsvorm [1]) de andere „overdekt", wanneer er kruising plaats heeft. Indien dat met onze plant zoo zou geweest zijn, dan zouden wij na de kruising van rood x wit uitsluitend roodbloeiende planten hebben gekregen — wanneer rood n.l. **overdekkend** en dus wit **overdekbaar** is.

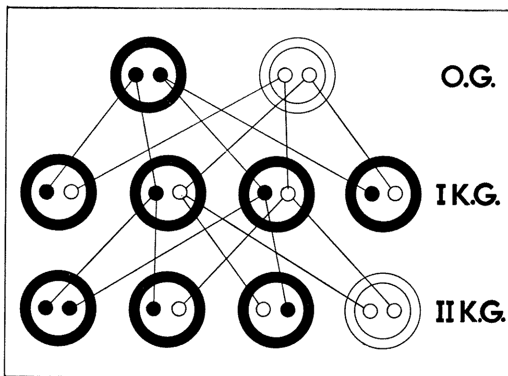
Voor het **uiterlijk** zouden zij allen rood zijn, maar **naar hun erfelijken aanleg** zouden zij het niet zijn. Dat zal wel blijken, wanneer wij verder kweeken. De verhouding is dan 75 % rood en 25 % wit. Die rooden bestaan echter uit 25 % echte rooden — die dus zuiver-ervend zijn! — en 50 % rooden, die gemengd-ervend zijn (zie afb. III) [2]).

Wat leert dit? Dat wij aan het uiterlijk van een enkeling niet zijn **erfwaarde** kunnen zien. Daarvoor moeten wij eigenlijk ook

---

[1]) Deze term wordt later toegelicht.

[2]) Wij zouden dit weer schematisch kunnen voorstellen, als in afb. I, maar volstaan met het weergeven van het afwijkende beeld, dat uit afb. II ontstaat, wanneer rood overdekkend is. Denkt U zich in afb. I de rose (grijze) bloemen ook rood (zwart), dan bent U er.

AFB. III. Schematische voorstelling van den erfgang, die bij afb. II is weergegeven, maar met dit verschil, dat thans zwart overdekkend is.

zijn kinderen kennen en ook de voorouders kunnen omtrent de mogelijke samenstelling van het **erfgoed** inlichten.

Een tweede bijzonderheid, die het beeld ingewikkelder maakt, is de volgende: In ons voorbeeld werd de kleur door één enkele aanlegdrager bepaald. Maar in heel veel gevallen is dat niet zoo. Zoo wordt de kleur van haar dikwijls door een groot aantal aanlegdragers bepaald, die alle aanwezig moeten zijn, om die bepaalde kleur als zichtbare eigenschap te doen ontstaan. Ontbreekt er een, of kruisen wij met een ras waarvan één aanlegdrager voor de haarkleur anders is, dan wordt de kleur in de verschijning ook anders.

U begrijpt zonder meer hoe ingewikkeld de **erfgang** in dergelijke gevallen is (denk aan konijnen!). Schijnbaar is er geen touw aan vast te knoopen, maar wanneer wij nauwkeurig de verschillende aanlegdragers kennen, zien wij, dat ook hier strenge wetmatigheid heerscht en kunnen wij met zekerheid voorspellen, welke mogelijke samenstellingen een bepaalde kruising kan opleveren.

Ten derde moet er op gewezen worden, dat er ook eigenschappen zijn, die als het ware optellen. Rood + rood is rood, en niet b.v. extra donker rood (wanneer rood het gevolg van één aanlegdrager is). Zoo is ook bij den aanleg voor een bepaalde lichaamslengte lang + lang gelijk aan dezelfde lengte. Maar bij sommige kruisingen kan het voorkomen, dat er verschillende aanlegdragers voor lang zijn en dat dan lang + lang wordt tot extra lang. Dit komt veel voor, ook bij den mensch.

OPMERKING.

Ras is stijl, stijl is harmonie en eenheid. Wie nu begrepen heeft, hoe de erfelijke eigenschappen (beter: de aanleg daartoe) onafhankelijk van elkaar erven en vererven, zal toch gaan twijfelen. Wij **zagen** dat ras stijl is, wij twijfelen daar niet meer aan. Maar hoe dan, wanneer die eigenschappen zoo maar door elkaar kunnen gehutst worden. Waar blijft dan de eenheid?

Welnu, ten eerste krijgen wij geen ras, wanneer wij door elkaar hutsen, want dan krijgen wij juist bastaarden, waarvan de kinderen zooals wij wel zeggen „uiteenmendelen", wij krijgen geen nieuw ras dat zuiver-ervend is, maar een bastaard-bevolking.

Toch kan door kruising nieuw ras ontstaan of gefokt worden en dat doen de fokkers ook onophoudelijk. Dan wordt een bepaalde samenstelling van aanlegdragers steeds weer uitgezocht van generatie op generatie, tot ook alle ongewenschte overdekbare eigenschappen uitgezift zijn en zoo kàn een nieuw ras ontstaan.

Dat een bepaalde eigenschap „weer doorslaat", zooals wel eens wordt gezegd — of dat de „slechte eigenschappen" bij kruising zouden opeenhopen — of dat een bepaald ras „doorslaat" bij kruising, dat zijn allemaal onjuiste voorstellingen en uitdrukkingen. Wanneer de aanleg tot een overdekbare eigenschap van **beide** ouders is geërfd, dan treedt deze eigenschap in verschijning en anders niet. Het kan soms vele generaties duren aleer dit geschiedt; van „doorslaan" moeten wij liever niet spreken, het wekt een verkeerden indruk. Het bewijst alleen, dat er in het erfgoed van een bepaalde bevolking nog overdekte aanleg aanwezig was, zij het ook zeldzaam, die nu in verschijning treedt. Hoe vollediger die wordt uitgezift, hoe zuiverder het ras wordt, totdat er geen „terugslag" of „doorslag" meer kàn plaatsvinden.

Zoo kan ras gefokt worden, ook door de natuur, zooals wij later zullen zien, bij de behandeling van bloed en bodem.

Daar is dan ook weer harmonie en eenheid. Om het eenvoudig te zeggen: wanneer b.v. een ras gedrongen is, dan zijn niet alleen alle onderdeelen gedrongen, maar ook de gestalte als geheel. (Denk aan den stijl van een bouwwerk, die ook alle onderdeelen beheerscht). Dat is bij bastaarden niet altijd zoo; daar kan het gebeuren, dat het eene deel gedrongen en het andere slank is, zoodat er nu disharmonie ontstaat, zoo b.v. een gedrongen korte en breede neus in een overigens slank gezicht.

Hoewel dus ras eenheid is, zijn de erfelijke eigenschappen in hun aanleg geheel zelfstandige grootheden, die nagenoeg [1]) onafhankelijk van elkaar overerven. Het is van het grootste belang zich van beide bewust te zijn. Hoe alles beheerschend die eenheid echter is, beseffen wij, wanneer wij bedenken, dat vlugge en bewegelijke rassen niet alleen vlug en bewegelijk van lichaam, maar ook van geest zijn, dat het koele, harde Noordras ook koel en hard van geest is, vergeleken bij het heetbloedige, donkere Middellandsche Zee-ras, enz.

Dit alles begrijpen wij nog beter, wanneer wij iets meer weten omtrent het ontstaan van ras, wanneer wij het verband tusschen bloed en bodem gaan begrijpen. Daartoe moeten wij ons eerst bezighouden met de invloeden der omgeving.

De vakuitdrukkingen, die wij gebruikten, herhalen wij hier nog eens gemakshalve:

aanlegdragers	— genen
ketens van aanlegdragers	— chromosomen
geslachtscellen (mannelijke en vrouwelijke)	— gameten
gemengd-ervend (-vererverd)	— heterozygoot
zuiver-ervend (-vererverd)	— homozygoot
overdekkend	— dominant
overdekbaar	— recessief
erfgang	
erfwaarde	
erfgoed	

[1]) Nagenoeg, omdat sommige aanlegdragers nauw onderling verbonden schijnen te zijn en daardoor als regel steeds bijeenblijven.
Het geslachtschromosoom laten wij hier buiten beschouwing.

DE INVLOEDEN DER OMGEVING.

Niet de zichtbare eigenschappen zelf zijn erfelijk — dat hebben wij duidelijk gezien en er kan niet genoeg den nadruk op worden gelegd — de aanleg is erfelijk. Deze is gebonden aan die aanlegdragers die de geslachtscellen meekrijgen en wanneer nu het nieuwe levende wezen uit de bevruchte eicel tot een volledige vertegenwoordiger van zijn ras uitgroeit, komen de eigenschappen één voor één aan den dag.

Zooals bij de plant die wij tot voorbeeld kozen eerst bij den bloei zou blijken, of zij wit- dan wel rose- of roodbloeiend zou zijn, zoo blijkt bij een mensch pas op lateren leeftijd hoe lang hij zal worden, wat voor talenten hij heeft enz. Aan een pasgeboren kind kunnen wij nog niet eens zien welke haarkleur het zal hebben en of het aanleg voor muziek heeft. De aanleg voor zijn toekomstige eigenschappen heeft het echter volledig, dat weten wij, en wel in de geërfde aanlegdragers.

Maar zal de aanleg zich kunnen ontwikkelen; krijgen de eigenschappen altijd een kans om voor den dag te komen? Dat is een tweede punt dat bezien moet worden.

Wanneer ik een varkensras neem, dat gefokt is om veel vet te vormen bij sterke voeding en ik neem van een toom biggen van dat ras de éene helft en voed die goed, terwijl ik de andere helft net genoeg geef om in het leven te blijven, dan zal van den aanleg om vet te vormen niet veel blijken bij dat laatste span. Zij blijven ook veel kleiner. De aanleg was wel aanwezig, maar de eigenschap kwam niet te voorschijn, kon niet tot uiting komen, doordat de omstandigheden het niet toelieten.

Deze omstandigheden kunnen van allerlei aard zijn; zij kunnen remmend of bevorderend werken op de geheele ontwikkeling, zoowel de lichamelijke als de geestelijke. Wij vatten ze in heel hun veelvuldigheid en verscheidenheid samen onder het begrip: de invloeden der omgeving.

Goed beschouwd, zijn er nu drie dingen die wij onderscheiden moeten, n.l.:

1. **De erfelijke aanleg** (het eigenlijke **wezen**) (genotype).
2. **De invloeden der omgeving.**
3. **De verschijningsvorm** (phaenotype).

De verschijningsvorm is dat, wat tot stand kwam, dank zij den erfelijken aanleg, onder de inwerking van de omgeving waarin die zich kon ontplooien.

Wat kunnen die invloeden der omgeving doen? Zij kunnen het tot zijn recht komen van den aanleg, de ontwikkeling daarvan, het uitgroeien, bevorderen of belemmeren.

Wat kunnen de invloeden der omgeving nooit doen? Zij kunnen nooit den aangeboren, erfelijken aanleg veranderen.

Wij begrijpen dit eerste, wanneer wij bedenken, hoe die aanleg overerfde, n.l. door middel van de aanlegdragers. Wanneer die er zijn, **is** de aanleg er, ook al kan die niet tot ontwikkeling komen en wanneer die er is, wordt hij ook weer doorgegeven aan het nageslacht! Dat houdt dus in, dat die aanleg in een reeks van generaties wel is waar verhinderd kan worden in de verschijning te treden en desalniettemin blijft overerven (voorbeeld van de varkens).

Iets anders is echter het volgende: kunnen steeds weer herhaalde veranderingen in den verschijningsvorm niet op den langen duur den erfelijken aanleg veranderen? Langen tijd heeft men gemeend dat dit kon. Men sprak dan van het erfelijk worden van „verworven eigenschappen". Men heeft getracht het proefondervindelijk te bewijzen, maar het is niet gelukt.

Dat wil dus zeggen dat wij gedurende eeuwen een hondenras de staarten kunnen afknippen en dat er toch weer jongen met staarten ter wereld komen; dat wij eeuwenlang vrouwenvoetjes kunnen verminken (China) of kinderschedels vervormen (Marken) en dat toch altijd weer kinderen met normale voetjes en schedels geboren worden.

Maar dit wil ook nog meer zeggen. Wij zagen hoe lichaam en „geest" een organische eenheid vormden, toen wij over stijl spraken. Het zal ons daarom ook niet verwonderen, wanneer wij zeggen, dat dit ook wil zeggen, dat wij gedurende eeuwen de ontplooiing van den geestelijken aanleg kunnen verkrachten en verwringen en dat toch altijd weer kinderen geboren zullen worden met den eigen overgeërfden aanleg. Dat wil dus zeggen, dat geen 1000 jaar vervreemding van eigen aard in staat zijn den erfelijken aanleg van het Noordras te veranderen.

Wij begrijpen dit nu ook: bij al deze invloeden en dit ingrijpen in den verschijningsvorm bleven de geslachtscellen met hun aanlegdragers ongemoeid en werden aan het volgende geslacht doorgegeven.

Alleen wanneer er invloeden der omgeving zouden zijn die

deze aanlegdragers zelf konden beïnvloeden, dan zou de erfelijke aanleg mede veranderen. Nu zijn die er ook; wij weten b.v. dat overmatig alcohol gebruik en sommige geslachtsziekten een deel van de aanlegdragers vernietigen kunnen. Nieuwe aanlegdragers ontstaan zoo echter niet. Dit voorbehoud moet dus bij onze tweede stelling nog gemaakt worden.

De invloeden der omgeving op geestelijk gebied kunnen wij in enkele groepen samenvatten:

1. opvoeding (huis, school, kerk);
2. de velerlei invloeden van den staat;
3. de invloeden van het beroep.

Op al deze gebieden wordt de ontplooiing van onzen erfelijken aanleg bevorderd of omgebogen en verminkt.

De beste muziekschool kan van een onmuzikaal kind geen musicus maken; de beste opvoeding kan van een erfelijk belasten boef geen edel mensch maken. Waar niet is, heeft de Keizer zijn recht verloren. Maar wanneer er wel wat is, wanneer er b.v. een religieuse aanleg is naar den aard van een bepaald ras, dan kan een kerk dien aard wel verhinderen zich te ontplooien en religieuse opvattingen van vreemd ras aanleeren en inprenten; maar de erfelijke aanleg blijft onveranderd. Een geboren kunstenaar kan als dwangarbeider geen kunst voortbrengen, maar zijn aanleg wordt er niet door beinvloed. Hij kan echter ook door een vreemde omgeving, met invloeden van ander ras, zoozeer in de war worden gebracht, dat hij kunst tracht voort te brengen naar den stijl van vreemd ras. En zelfs wanneer generaties van kunstenaars dat zouden doen, dan nog zou hun erfelijke aanleg daar niet door veranderen, dan nog staat de mogelijkheid tot terugkeer naar eigen aard en eigen kultuur te allen tijde open — zoolang het ras maar zuiver blijft!

Alle opvoeding en staatsbemoeienis — hoe lang die ook duurt — is niet in staat van een Jood een Germaan te maken, uiterlijk nog innerlijk. Dat wil zeggen: de verschijningsvorm kan vervormd worden, uiterlijk kunnen er schijn-overeenkomsten ontstaan, maar naar den erfelijken aanleg blijven zij wat zij zijn. De ervaring leert het ons, de erfelijkheidsleer doet ons het waarom begrijpen.

OPMERKING 1.

Uit dit alles blijkt, dat wij aan den verschijningsvorm niet zonder meer den erfelijken aanleg kunnen aflezen, en wel om

twee redenen, die wij nu kennen. Ten eerste kan het zijn, dat de aanleg geen kans heeft gekregen aan den dag te treden. Maar ten tweede kan het ook zijn, dat er „overdekte aanleg" is, zooals wij dat in het eerste gedeelte, bij de wet van Mendel, kort behandelden.

De aanleg tot een ziekte kan overdekbaar zijn. Kreeg de drager dezen aanleg van één ouder, dan is hij naar het uiterlijk gezond, maar hij vererft toch den aanleg tot deze ziekte. Huwt hij nu met een vrouw die op dezelfde wijze is aangelegd, dan is er voor 25 % kans op kinderen die aan deze ziekte lijden, tegen 50 % die als de ouders zijn en weer 25 % die geen aanleg tot de ziekte hebben (net als op afb. III).

De **erfwaarde** kan eerst blijken uit een grondig sibbe-onderzoek.

Hetzelfde geldt van de „rasdiagnose", het uitmaken tot welk ras iemand behoort en welke bijmenging van ander ras mogelijkerwijs in hem steekt. Ook dat kan alleen door sibbe-onderzoek met een grootere mate van zekerheid worden vastgesteld, want ook vele raskenmerken zijn overdekkend of overdekbaar.

III. BLOED EN BODEM

LEVEN EN LANDSCHAP.

Wij kunnen de beteekenis van „bloed en bodem" niet vatten, wanneer wij niet op de hoogte zijn van de erfelijkheidsleer en wat daarmee samenhangt.

Wij kunnen het stijlbegrip niet tot zijn recht laten komen, wanneer wij het bij ras („bloed") behandelen en den bodem over het hoofd zien.

Zoo grijpt dan alles in elkaar, zoo is het niet mogelijk ons uitgangspunt te begrijpen en er volledig inzicht in te krijgen, wanneer wij het eind niet kennen.

Maar andersom geldt evenzeer. Wij deelen wel netjes in in: I. Ras is stijl, II. Ras is erfelijk, III. Bloed en Bodem, en dit helpt ons ook zeker veel bij het leeren begrijpen en bij het vormen van ons oordeel, bij het bewust maken van wat er in ons leeft. Maar wij moeten steeds indachtig blijven, dat wij hier met het „Leven" te doen hebben, met organismen, waar alles heel anders in elkaar grijpt dan bij een machine, die uit deelen bestaat en niet uit organen. Organen nemen vaak in geval van nood elkaars functies ten deele over; wanneer in een machine een rad onklaar raakt, stokt het heele ding. Organen groeien en houden zichzelf in stand, herstellen zich bij verwonding en doen al hun verrichtingen in nauwe onderlinge samenwerking. Zij vormen tezamen een organisme, dat ook nog de wonderbaarlijke kracht in zich bergt, zich voort te planten en zoo de soort in stand te houden.

Maar zoo'n soort staat ook niet op zichzelf, is ook niet een „deel" van de gemeenschap der levende wezens, zooals een rad een deel van een machine is. Ook hier grijpt alles heel anders in elkaar: er is wisselwerking en organisch verband. Zoo zijn de z.g. hoogere dieren niet zonder de lagere denkbaar [1]), want het heele proces der voedselopname der hoogere dieren is niet mogelijk zonder de medewerking van bacteriën. Maar ook de planten kunnen niet bestaan zonder deze kleine wezentjes, die den aardbodem voor de planten bewoonbaar en het voedsel opneembaar maken. Zij zijn op hun beurt echter weer niet denkbaar zonder die hoogere levensvormen en zoo kunnen wij eigenlijk niet zeggen, of het Leven op aarde in den

---

[1]) Hooger en lager is eigenlijk geen mooie uitdrukking; beter ware meer en minder gedifferentieerde wezens.

vorm van plant of dier een aanvang nam; wij weten er nog niets van. Wel zijn er micro-organismen die op plaatsen leven waar anders geen leven is, hoog in de bergen, op kale rotsen en bij de eeuwige sneeuw. Zij zijn in staat al hun levens-energieën uit anorganische stof te voeden, op een héél, héél klein beetje organische stof na — en dat voert het regenwater mee, komt dus van gebieden, waar hooger leven mogelijk is.

Zoo grijpt dan alles in elkaar, als ware heel „het Levende" één groot organisme, waar steeds bepaalde evenwichtstoestanden in stand gehouden worden.

Wij weten, dat onze aarde verschillende perioden heeft doorgemaakt en dat de vormen van het Leven in die verschillende perioden ook zeer verschillend waren. Er was een tijd, dat er wel planten en dieren waren, maar dat deze andere vormen hadden dan in de periode waar wij in leven. Er was een tijd, dat er geen bloeiplanten waren (wel varens, paardestaarten, palmen, mossen) en er was een tijd, dat er geen zoogdieren waren.

Planten en dieren pasten toen evenzeer in die omgeving, in hun „landschap" (waaronder wij ook klimaat willen verstaan), als de huidige planten en dieren dat doen. „Het Levende" was toen evenzeer aangepast aan de gedaante van de oppervlakte van onze aarde en de haar omringende luchtlaag als thans. „Het Levende" en de aarde waarop het leeft met de luchtlaag, die het zonlicht doorlaat en de zonnewarmte vasthoudt, vormen ten allen tijde een eenheid en wanneer die eenheid verbroken zou worden, zou het Leven sterven — tenminste op onze aarde.

Er is een heele afzonderlijke wetenschap, die zich bezig houdt met het leven uit deze vroegere aardperioden en haar materiaal zijn de fossielen, de versteende resten van planten en dieren uit die tijden. Zij laat ons zien, hoe er nieuwe vormen uit de oude ontstaan. Of neen, dat niet. Dat verbeeldt zij zich wel eens, maar eigenlijk laat zij ons alleen maar zien, dat oude vormen plaats maken voor nieuwe. Hoe die nieuwe uit die oudere ontstaan, daar weten wij nog niets van, daarover hebben wij alleen nog maar theorieën.

Tot op zekere hoogte weten wij hoe een nieuwe variëteit van een bepaald ras ontstaat, en hoe een nieuw ras van een bepaalde soort ontstaat. Wij kunnen dat zien, het gebeurt voor onze oogen, wij nemen er proeven mee. Maar een nieuwe soort (dus de grootere eenheid in de systematiek, — boven ras) hebben wij nog nooit zien ontstaan, laat staan een zoo

groote eenheid als b.v. de gewervelde dieren.

Over het hoe? weten wij dus niet veel; wat wij wel als het ware zien (aan de hand der opeenvolgende tijdperken met de daarin thuishoorende fossielen), is de opeenvolging en wij kunnen ons die toch ook weer niet anders denken dan als een uit elkaar voortkomen; ja, daar twijfelen wij niet aan, want de nieuwe vormen komen niet uit den hemel vallen.

Zoo zien wij dan als het ware die vormen ontstaan, waar de zoogdieren uit zouden voortkomen en ten slotte vormen, die eens tot mensch zouden worden. Wij zijn daarmee nog heel ver verwijderd van het ontstaan van de huidige menschenrassen en het is altijd nog betrekkelijk heel weinig, wat wij van die oudste vormen weten.

Anders wordt het wanneer wij de periode naderen, die wij den ijstijd noemen, of beter: de ijstijden, want er zijn er drie of vier. In dien tijd vinden wij menschensoorten, en uit een soort, die dezen harden tijd doorstond, werd ons ras, het Noordras gevormd en aangepast aan het „landschap" (bodem en klimaat) van Midden- en Noord-West Europa.

Wij wezen er op, hoe alles wat leeft in onderling organisch verband staat en hoe nauw het verband is tusschen de vormen van het leven en de aarde waarop het leeft, het landschap, waarin het zich voedt en moet voortplanten, kortom in stand moet houden.

In de kale zandgebieden van Z.W.Afrika komt een wonderlijke plant voor, die zijn wortels kilometers ver uitstrekt om water te krijgen en zelf groeit en bloeit in een omgeving waar niets kan groeien. Op steenen, in brandende zon en door geen sneeuw beschutte winterkou, groeien kleine korstmossen. Zij kunnen vermoedelijk eeuwen oud worden; zij wortelen niet kilometers ver, zij zijn weer anders aangepast aan hun „landschap", hun omgeving. Zij hebben een soort worteltjes, waarmee zij in het hardste gesteente en zelfs in glas kunnen indringen. En hoe ingewikkeld is hun bestaan, want het zijn eigenlijk twee geheel verschillende planten, die slechts in dezen vorm van samenleving deze bestaansmogelijkheid hebben. Zij ontstaan n.l. door de vergroeiing van een zwam en een alg. Denkt U eens in: algen, de kinderen van 't water, zwammen de levensvormen van zonloos donker en vocht, vereenigen zich tot een soort dubbelwezen, het korstmos, dat de felste zon en verdroging kan doorstaan, dat zonder schade temperaturen van 55° en meer overleeft. De alg heeft het onontbeerlijke blad-

groen, de zwam omhult en beschermt haar en levert de eitwitstoffen, doch wordt op haar beurt door de alg gevoed. Samen vormen zij het nieuwe organische geheel, dat nu ineens in zulk schijnbaar abnormale omgeving levensvatbaar is en zich zelfs vermenigvuldigt en voortplant.

En dan zien wij, hoe het insekt gebouwd is, om bepaalde bloemen te kunnen bestuiven en die bloemen gebouwd zijn, om door die bepaalde insekten bestoven te worden. Hoe die planten weer gebonden zijn aan hun „landschap", aan voorwaarden van vocht en warmte, kalk of kalkgebrek, en hoe ook die insekten aan dat landschap zijn aangepast, waar „hun" bloemen in thuishooren. — Het is alles één groot organisch geheel.

Wanneer wij zulke dingen gaan indenken, beseffen wij, hoe alle leven organisch verbonden is en hoe het Leven zelf weer met het landschap verbonden is.

Natuurlijk maakt de mensch daarop geen uitzondering, ook hij is verbonden aan een bepaald landschap, dat wil zeggen, elk menschenras hoort in een bepaald landschap thuis en dit is de diepere zin van „bloed en bodem".

ONTSTAAN VAN HET NOORDRAS.

Bloed en bodem. Wat beteekenen deze woorden? Bedoelen wij met bloed hier ook werkelijk bloed? Neen, het woord heeft hier een overdrachtelijke beteekenis en wij bedoelen hier met bloed het wezen, den erfelijken aanleg, **het ras.** Want wij weten nu, dat het bloed niet de drager van den erfelijken aanleg is, maar dat deze gebonden is aan de aanlegdragers (die wij bij de behandeling van de wet van Mendel leerden kennen). Onzen aanleg erven wij niet van onze ouders door van hun bloed mee te krijgen (hoe „bloedeigen" wij ook zijn!), want de bevruchte eicel, die ons eerste begin was, had heelemaal geen bloed en in de eerste stadia zouden wij ook geen bloed vormen. Bloed wordt eerst in een later stadium gevormd door het eigen organisme en kan dus niet eens de verbinding zijn tusschen de opeenvolgende generaties (al spreken wij ook weer van „bloedsverbondenheid").[1])

Wij weten nu wat wij onder bloed verstaan, als wij spreken van bloed en bodem. En wat is hier bodem? Met bodem be-

[1]) Wel voert het moeder-organisme met haar bloed de bouwstoffen voor den groei toe, doch dat is heel wat anders. Denk in dit verband maar aan een kippenei: het kuiken in wording (kiemschijf) krijgt wel voedsel mee (dooier en eiwit), maar geen bloed.

doelen wij hier zooveel als wat wij hiervoor onder **„landschap"** verstonden, n.l. den bodem met wat er in en op is en het klimaat. Als zoodanig behoort bodem dus tot „de invloeden der omgeving", waar wij ook reeds over spraken.

„Bloed en Bodem" is dus een zinspreuk, een dichterlijke stafrijmende vormgeving van een bewustzijn dat in ons leeft, van het bewustzijn dat ons bloed, dat is ons ras, een erfenis onzer Vaderen is, een heilig bezit, dat wij hoeden moeten en dat dit bloed gebonden is aan onzen bodem, waar het in wortelt en waar het één mee is.

Hoe werd het één met dien bodem?

Wij hebben gezegd dat de invloeden der omgeving nooit den aangeboren erfelijken aanleg kunnen veranderen, en terecht. Nu gaan wij iets zeggen dat hier schijnbaar in strijd mee is: het landschap („bodem") vormde het ras („bloed"). Om dit te begrijpen, moeten wij het ontstaan van een menschenras nagaan en nu is er geen enkel ras, waar omtrent wij op dit punt zoo goed zijn ingelicht, als het Noordras. Wij willen er daarom hier iets van zeggen.

Toen in den laatsten ijstijd het ijs der gletschers zich terugtrok naar Scandinavië en de Alpen, leefden er in Europa menschen, die wij als ras moeilijk kunnen samenvatten; zij loopen te veel uiteen. Wij bedoelen dan niet het Neandertal ras, dat voor onze voorstelling van mensch-zijn op de grens van mensch en dier staat, maar die andere vormen, die ook voor ons gevoel volkomen mensch zijn en o.a. dit gemeen hebben, dat zij een langgevormden schedel hebben. Zij zijn daarom wel eens samengevat onder den naam van „Noord-Europeesche langschedelgroep". Hun oorsprongsland lag in Zuid-West Europa, doch in Midden- en Noord-West Europa zouden zij worden tot het Noordras en het Faalsche ras, die dan ook zeer verwant zijn [1]).

Het „landschap", de bodem die toen nog steppe was en het klimaat, maakten het leven niet gemakkelijk en wij kunnen wel zeggen, dat alleen een begaafd menschenslag zich hier in stand kon houden. Dit landschap kon den erfelijken aanleg natuurlijk niet veranderen, want dat kunnen de invloeden der omgeving niet, maar wat het wel kon, dat is bepaalde elementen uitzeven (selecteeren). Dat wil zeggen: deze menschen en menschengroepen met hun verschillenden erfelijken aanleg,

---

[1]) Wij mogen deze twee rassen misschien opvatten als behoorende tot één soort. Wij bepalen ons hier echter tot het Noordras.

waren niet allen in gelijke mate tegen dit klimaat opgewassen en op dezen bodem op hun plaats. Alleen bepaalde combinaties van eigenschappen verzekerden voldoende voortplanting, terwijl andere combinaties te gronde moesten gaan.

Dat is de **ziftende werking van het landschap,** zoo wordt bloed (ras) door bodem gevormd. Het landschap, de omgeving verandert dus geen erfelijken aanleg, maar doet als het ware een keuze uit de verschillende combinaties en mogelijkheden, geeft aan de best aangepasten de goede kansen tot voortplanting en delgt de anderen uit. Natuurlijk zijn daar duizenden jaren voor noodig en natuurlijk kan het landschap uit onbegaafd fokmateriaal geen edel ras scheppen. Maar wij begrijpen (wanneer wij aan de wet van Mendel denken), dat wanneer deze onderling nog verschillende langschedelgroepen kruisen en uit deze kruisingen zeer bepaalde vormen uitgezift worden door de invloeden der omgeving, ten slotte één bepaald type overblijft, m.a.w. dat zoo ras gevormd wordt.

Er komt vermoedelijk — zelfs vrij zeker — nog iets bij. Er hebben in de erfmassa soms veranderingen plaats waar ons de oorzaak van verborgen blijft, z.g. sprongveranderingen (mutaties). De ons bekenden beteekenen een verlies, maken het ras minder weerstandskrachtig, levensvatbaar. Het verliezen van de kleurstof in de huid (en haar en oogen) kan het gevolg van zulk een sprongverandering zijn. In het landschap waarin het Noordras gevormd werd, was dit echter een voordeel en werden dus deze groepen niet uitgedelgd, zooals dit in een warm klimaat zou zijn gebeurd, doch gaf dit juist een voorsprong.

Een menschengroep die geen afwijkende vormen voortbrengt, kan niet zulke groote veranderingen ondergaan als die, welke moeten hebben plaatsgevonden bij het ontstaan van het Noordras, onder de ziftende inwerking van het landschap. Op precies dezelfde wijze gaat de fokker te werk. Hij kruist verschillende, onderling reeds nauw verwante vormen, krijgt allerlei combinaties van erfeenheden (in de aanlegdragers) en gaat nu ziften.

Bij het zoo ontstaan van ras, kan natuurlijk een deel van den erfelijken aanleg, kunnen dus sommige erfeenheden, geheel er uit gezeefd worden. Zoo b.v. bij het Noordras de mogelijkheid om een donkere, tegen de invloeden van een ander klimaat beschermende huid te vormen. Hoe zuiverder het Noordras is, hoe minder de huid bruin wordt bij zonbestra-

ling, om ten slotte alleen nog maar rood te worden en te branden.

Zoo wordt bloed aan bodem gebonden, en **zoo is het Noordras aan Noord-Europa gebonden.**

Dat dit zoo is, dat deze banden nauwer zijn dan wij nog vaak vermoeden, bewijst de geschiedenis van het Noordras. Het Noordras heeft in den laten steentijd en vroegen bronstijd (2500—2000) groote gebieden veroverd en heeft daar kulturen geschapen, die eeuwen bloeiden en toch, de een na den ander, ten onder gingen: het was „bodem" voor ander „bloed" en het andere bloed overwon.

Later, in den volksverhuizingstijd veroverden de overwegend tot het Noordras behoorende Germanen heel Zuid-Europa en een deel van Noord-Afrika. Ook zij gingen ten onder. Nog weer later bevolkte ditzelfde Noordras stukken van Afrika, Noord-Amerika en Australië.

Wat zal daarvan worden? Kultuurscheppend werd het tot nu toe in die gebieden niet. Alleen het oude kernland bleef en alleen daar zijn bloed en bodem waarlijk één, hoe verschillend die bodem ook is tusschen Noordzee, Oostzee en Alpen.

HET NOORDRAS.

Wij zijn bij onze beschouwingen over ras uitgegaan van: ras is stijl. Wanneer wij dus een ras zouden willen beschrijven, zouden wij den stijl van dat ras moeten beschrijven. Wij hebben toen echter gemerkt dat stijl wel gezien en geschouwd, wel beleefd en doorleefd kan worden, maar zich niet laat beschrijven. Eigenschappen kunnen wij des te gemakkelijker omschrijven en optellen. Maar, ras is geen bundel eigenschappen, zeiden wij. De slotsom is dus: ras moet ook geschouwd en beleefd worden en dat gaat niet met drukletters. Veel waarnemen en veel beleven, dat is de weg. Ook lezen over de geschiedenis van het ras en de werken op kultureel gebied leeren kennen. Dat alles kan hier niet; zelfs kunnen wij niet een reeks afbeeldingen geven en daaraan doen zien hoe het Noordras er uit ziet.

Toch hebben wij het gevoel, onvolledig te zijn wanneer wij er ons met dit: „het kan niet", van af maken.

Wij moeten toch trachten iets van den stijl te doen voelen, ook al willen wij hier niet overgaan tot het opsommen van de

raskenmerken in alle volledigheid [1]). Wij willen dat dan doen in nauwe aansluiting aan het voorafgaande, aan het ontstaan en aan den bodem waar het ontstond.

Wij begrijpen zonder meer, dat een landschap, waar de rijpe vruchten den mensch zoo maar in den mond vallen, waar het klimaat warm en goed is, waar de strijd om het bestaan geen zware eischen stelt, wij begrijpen dat zoo'n landschap ander ras doet ontstaan en uitzeeft, dan het barre Noorden van den laatsten ijstijd.

Het Noordras werd, zooals wij zagen, gevormd in dien ijstijd, dien tijd, die zulke hooge eischen stelde aan lichaam en geest, om den strijd om het bestaan vol te houden en zich voldoende voort te planten.

Wanneer het leven zware eischen stelt, zijn er echter nog twee mogelijkheden: de mensch kan zich aanpassen aan het weinige en karige dat de omgeving hem nog biedt. Dan zeeft deze omgeving die elementen uit, die taai en met uithoudingsvermogen, ook in de ongunstigste omstandigheden, nog in leven blijven en zich voldoende kunnen voortplanten. Niet vindingrijkheid en geestelijke begaafdheid, leveren hem dan het verweer, maar een constitutie die zich aanpast, ook aan de schraalste kost, aan lange hongertijden, aan kou en allerhand ontbeering. Dat was de ééne mogelijkheid voor den mensch der oertijden in het Noorden.

De andere mogelijkheid was, dat naast het taaie en krachtige lichaam ook de vindingrijke geest, de geest die zich de natuur dienstbaar weet te maken, de bestaansmogelijkheden verhoogt. Een menschenslag dat deze laatste mogelijkheden in zich bergt wordt toch op andere wijze door zulk een harde omgeving uitgezeefd. Niet alleen de taaien en krachtigen, ook de meer vindingrijken zeeft zij uit en zoo wordt ras gevormd, dat voorbestemd is, niet in **voegzame aanpassing** uit te munten, maar in de **beheersching van zijn omgeving.** Zoo komt ras tot stand dat kultuurscheppend is. Het is mogelijk, dat het Oostras en het Oostbaltische ras voorbeelden van het eerste zijn; het Noordras (ook het Faalsche ras) zijn voorbeelden van het laatste. Dat wil zeggen, zulk ras komt tot stand, wanneer scheppingsdrang en aanleg aanwezig zijn, of beter: wanneer de mogelijkheden tot deze ontwikkeling in deze menschensoort reeds aanwezig waren. Vragen wij dan vanwaar dit alles

[1]) Daarvoor kan ook verwezen worden naar de werken van Günther.

komt, dan hebben wij geen antwoord. Wij weten alleen, dat Noordras zich zoo ontplooide, dat ziftende invloed van het landschap hier rasvormend moet hebben gewerkt en dat, toen de middensteentijd voorbij was, dit ras aan den aanvang van zijn eigen zelfstandige kultuur stond, de z.g. Indogermaansche oorkultuur. Het sprak ook de Indogermaansche grondtaal, waar later de vele Indogermaansche talen uit zouden voortkomen [1]).

Wij spraken van het „dienstbaar maken van de natuur". Men zou kunnen zeggen, dat reeds het eerste werktuig hiertoe behoort. Overal waar de mensch niet instinctmatig **in** de natuur staat, maar overleggend zich **tegenover** de natuur stelt, is hiermee een begin gemaakt en dit begin vinden wij bij alle menschen, overal op aarde. Wij bedoelen er hier echter meer mee; wij bedoelen er dien rusteloozen onderzoekings- en uitvindingsgeest mee, die het Noordras eigen is en die zich eens bij de Noordras Germanen zoo geweldig zou ontplooien.

Behalve deze scheppingskracht, die tot een dienstbaar maken van de natuur leidt, is het Noordras ook dat, wat wij aanduiden met woorden als heerschers- en leidersras („Herrenrasse"). Het een houdt verband met het ander, dat voelen wij zonder meer. Wie zijn omgeving beheerscht, zal ook te zijner tijd overwonnen volken beheerschen. Wie zich tegenover de natuur stelt als vrije persoonlijkheid, zal ook niet de knecht van andere menschen zijn. Zoo zien wij dan ook het Noordras, wanneer het zich sterk gaat uitbreiden, veroverend en heerschend, of ook leidend optreden. Het is, met andere woorden, **een ras dat geschiedenis maakt.** Er zijn andere rassen, die geschapen schijnen om **geschiedenis te ondergaan** (b.v. Oostras).

Kultuurscheppend, geschiedenis makend, zoo gaat dit ras door de duizenden jaren van zijn bestaan — nog!

Rassen die geschiedenis ondergaan, die zich laten overheerschen, die bukken en voortleven en genoegen nemen met den minderen grond, zij kunnen lang bestaan. Volgzaam en genoegzaam als zij zijn, kan veel onheil over hun hoofden komen, zonder dat zij ten onder gaan.

De geschiedenis makende rassen leven anders. Dadendrang kost bloed, het leven op het spel zetten kan ondergang beteekenen. Zij die het lot in eigen hand nemen, leven en zijn anders

[1]) Zoo indertijd genoemd, omdat zij zoo ongeveer door Indusgebied en Germanje worden begrensd.

dan zij, die het lot over zich heen laten gaan, als een „Fatum".

Zoo is er dan een groot innerlijk verschil. Zou dat verschil zich niet in het uiterlijk uitdrukken? Zou deze stijl, deze innerlijke houding tegenover de Natuur, tegenover het lot, tegenover den mensch van ander ras, zich niet in het uiterlijk weerspiegelen? Natuurlijk, want wij leerden dat bij ras innerlijk en uiterlijk één zijn van stijl.

Hoe zal dan de stijl van dit uiterlijk zijn? Het is merkwaardig dat wij, het uiterlijk beschrijvend, woorden gebruiken die ook voor het innerlijk kunnen gelden en andersom. Onze taal wijst daarmee reeds op het nauwe verband. Wanneer wij zeggen: de lichaamshouding van het Noordras is fier, dan denken wij zonder meer aan een innerlijk dat ook fier is. Wanneer wij zeggen: de Noordmensch gaat rechtop, dan verbinden wij onwillekeurig daarmee een oprecht gemoed. Wanneer wij zeggen: zijn lichaam is krachtig gebouwd, neigt niet tot vetvorming, is slank, dan verwachten wij geen slap karakter en geen vadsigen geest daarbinnen. Al deze beschrijvende woorden en nog vele meer, gebruiken wij zoowel voor innerlijk als uiterlijk, om iets van den stijl weer te geven.

De groote kenner van den rasstijl, L. F. Clausz, noemt het Noordras **„Leistungsmensch"**, de mensch die als hoogste bestemming van zijn leven het **scheppend handelen** kent. Niet het bedrijvig scharrelen, niet het ijverig verzamelen, niet gedachteloos verkwisten, maar het **bouwen** is zijn aard en aanleg [1]).

Zijn kleuren zijn licht: hij is blond en blank en blauw van oogen; de huid bruint niet in de zon, maar brandt; hij is **de blanke mensch.** Uit zijn lichte oogen spreekt zijn innerlijk: zijn hardheid en zijn gevoeligheid. Hoe anders spreken donkere oogen; fluweelig, hartstochtelijk, warm kunnen zij zijn; of ook weemoedig en zacht als van een dier; of gevoelloos en wreed.

---

[1]) Hij bouwt niet alleen akkers en huizen, ook kathedralen en bruggen; hij bouwt ook heele wetenschappen op, hij bouwt als boer, als man van wetenschap, als kunstenaar... overal.

Hij bouwt staten, organiseert, overal waar hij maar komt en blijft in zijn diepste wezen „BOER". Boer en bouwen komen van denzelfden woordstam!

Zijn muziek is niet vervloeiend in vormlooze verten, als de muziek van het Oriëntale ras (waar de Gregoriaansche van schijnt te zijn afgeleid), maar opgebouwd in meerstemmigheid, tenminste in zijn hoogste ontwikkeling: bij de Germanen.

Zijn taal is gebouwd, hij kent n.l. den „zinsbouw": het onderwerp en lijdend voorwerp en het **werk**woord (de „Leistungsmensch"!) dat geen ander ras in dezen vorm heeft geschapen.

Ook hard, maar dan van een heel andere hardheid dan het harde blauwe of lichtgrijze oog van het Noordras, dat hard is van wilskracht.

In zijn dunne huid spreekt zijn gemoed; hij kan blozen en verbleken en hij heeft daarin een uitdrukkingsmiddel dat elk ander ras mist.

Hij houdt van „afstand" (L. F. Clausz). Menschen van het Noordras kruipen niet knus bij elkaar, zij zijn niet mededeelzaam en praatziek en dragen het hart niet op de tong. Zij staan graag ieder voor zich (geboren individualisten!) en voelen zich niet thuis in steden; zij gewenden daar in den loop der geschiedenis eerst laat aan. En toch kennen zij de binding van gemeenschap in sibbe en later in volk. Zij weten wat gebondenheid aan de orde der dingen is, die heilige Orde van ras en van de gemeenschap met het Goddelijke. Daardoor werden zij — de geboren individualisten — toch tot statenbouwers. Zij weten wat het zeggen wil: **vrijheid in gebondenheid;** het is het geheim van hun kracht.

Het is ons alsof dit alles, deze behoefte om „afstand" te houden, dit koele in zijn wezen, in den stijl van het lichamelijke wordt uitgedrukt in de blanke, haast zouden wij zeggen in de koele kleuren.

En dan zijn vormen: niet rond en bol en mollig, maar vlak en hoekig. Niet sierlijk en bevallig, maar toch slank en lang. De Noordmensch is te hard om bevallig te zijn (ook weer naar lichaam èn geest) en niet speelsch genoeg om sierlijk te zijn. Wij zouden kunnen zeggen: stug en hard van binnen en kantig van buiten. Dat wil zeggen, dat b.v. zijn voorhoofd niet in een gelijkmatige welving overgaat naar den schedel en de slapen, maar bij de slapen scherpkantig is begrensd.

Zoo is zijn neus niet vormloos vleezig-rond, maar uit vlakken samengesteld, zoo zijn zijn lippen scherp en kantig bij den overgang naar de slijmhuid en „gesloten" als zijn karakter is daardoor de uitdrukking van den mond.

Vlak liggen de jukbeenderen en maken het gezicht smal en slank; krachtig springt de kin naar voren en verhoogt het harde en wilskrachtige van de uitdrukking. Diep liggen de oogen in de kassen. Daardoor zijn die toch niet hard en koud alléén! Het kan voorkomen, maar bij de ideale gestalte van dezen mensch hoort bij het harde, het diepe van den blik, bij alle koelheid een nauw verholen gevoeligheid tot teerheid toe. Is er ook teerder kleur denkbaar dan dit lichte blauw of grijs, teer als onze met vocht bezwangerde luchten, zoo pas-

send bij de dunne teere bloeddoorstroomde huid? Hoe nauw hangt het alles samen, hoe is het alles **één van stijl:** kleur, vorm, innerlijk... en hoe moeilijk is het onder woorden te brengen! Met één blik kunnen wij zien en beleven, wat geen duizend woorden kunnen zeggen. En toch heeft het zijn nut er naar te trachten het onder woorden te brengen, want dan gaan wij bewust om ons heen zien en opmerken. Wij hebben overigens nog geen duizend woorden gebruikt om het Noordras te beschrijven en enkele kenmerken op te noemen.

Maar alles wat wij zoo opnoemden had toch, naar wij meenen, een dieperen inhoud dan de oppervlakkige beteekenis der woorden. Wanneer wij steeds weer voor oogen houden wat „stijl" wil zeggen en wanneer wij begrepen hebben, hoe „bloed en bodem" samenhangen, dan beseffen wij hoe dit alles, wat wij als afzonderlijke eigenschappen kunnen opsommen, in organische wisselwerking met elkaar en met de omgeving staat. En eerst wanneer wij dat inzicht hebben, slaan wij een blik in de wonderwereld van de Natuur, in het levende, in Ras, in ons eigen zijn, als deel daarvan.

Wij hebben thans een min of meer afgerond geheel behandeld en den grondslag gelegd, om nu vooruit te zien, de toekomst in. Want wij deden dit niet omdat het zoo belangwekkend is — zéker is het dat — maar omdat wij met dit inzicht kunnen begrijpen, hoe wij nu aan de toekomst zullen kunnen „bouwen". Wij, die behooren tot het kultuurscheppende en geschiedenis makende ras van Noord-Europa, wij willen alle inzicht, alle kennis, alle beleven, omzetten in dat scheppend handelen van den „Leistungsmensch". Wat wij tot nu deden, was eigenlijk niet anders, dan door het wekken van het beleven en door theoretische kennis tot inzicht komen.

Thans, nu wij weten wat ras is, moeten wij het woord van Günther gaan begrijpen, dat zegt: **„Ras is ons niet gegeven, maar opgegeven"**, het is niet in de eerste plaats erfenis, maar bovenal taak en verplichting [1]).

---

[1]) Alleen het Noordras behandelden wij uitvoeriger, maar ook het Faalsche moeten wij leeren kennen, dit andere blanke en nauw verwante Noord-Europeesche ras, dat met het Noordras samen het Germanendom vormt. Ook die raselementen, die wij met Oostras e.a. aanduiden en die daar doorheen leven en niet weg te denken zijn uit de Germaansche kultuur. Deze vraagstukken vallen echter buiten dit bestek.

INHOUDSOVERZICHT